

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Bilden av kvinnlig könsstymning i Aftonbladet

- En kvalitativ innehållsanalys

Amanda Kimme

Kandidatuppsats (SOPA 63)
VT 2020
Handledare: Carina Gallo

Abstract

Author: Amanda Kimme

Title: The image of female genital mutilation (FGM) in Aftonbladet - A qualitative content analysis.

Supervisor: Carina Gallo

Female genital mutilation is a convention that is mainly practiced in about thirty African countries and in some countries in the Middle East and Asia. The topic has become more relevant in Sweden due to increased migration. While female genital mutilation is often referred to as a foreign phenomenon mass media is a main source of information. The purpose of this study was to explore how the convention was conveyed in the Swedish newspaper Aftonbladet during the past 25 years and the significance of its presentation there. The method used was content analysis and 69 articles on female genital mutilation from Aftonbladet during the period 01 January 1995 - 01 January 2020 were selected as the empirical material. For the analysis two theoretical approaches were applied, namely Social constructivism and Agenda Theory. Three recurring themes emerged in the analyzed material, indicating that 1) female genital mutilation was presented as a crime and a violation of human rights; 2) female genital mutilation was presented as a silenced and maintained practice in Sweden; and 3) that media can be significant for the maintenance of the convention. The study concludes that media as a tool for dissemination to the public has the power to inform about changes concerning the convention as well as about facts about genital mutilation which would perhaps not otherwise reach the direct victims of the convention.

Keywords: female genital mutilation (FGM), female circumcision (FC), agenda theory, media.

Förord:

Jag vill först tacka min gamla praktikplats som gav mig inspiration till mitt valda ämne och även ett tack till min handledare som gett råd och synpunkter under processens gång. Ett djupt tack går också till min fantastiska familj, partner och dotter för ert tålamod och goda råd under den här utdragna processen.

Slutligen vill jag tacka mig själv, för att jag genom Covid-19 tider, graviditet och flytt prioriterade det här och kan lämna in ett arbete jag hoppas kunna vara stolt över även i framtiden.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Begrepp	7
2 Kunskapsläget	9
2.1 Litteratursökning	9
2.2 Definitionen av kvinnlig könsstympning	10
2.2.1 Som social norm	11
2.2.2 Som övergrepp och brott	12
2.3 Fortlevnad av traditionen i Sverige	13
2.3.1 Framställning av en upprätthållen praktik	15
2.4 Medias betydelse	17
2.4.1 Medias framställning har betydelse	18
2.5 Sammanfattning av kunskapsläget	20
3 Teoretiska perspektiv	20
3.1 Socialkonstruktivism	21
3.2 Dagordningsteorin	22
4 Metod	23
4.1 Kvalitativ innehållsanalys	24
4.2 Urval	25
4.3 Analysmetod	27
4.4 Förförståelse	28
4.5 Metodens förtjänster och begränsningar	29
4.6 Metodens tillförlitlighet	30
4.7 Etiska överväganden	32
5 Resultat och analys	32
5.1 Artiklarnas definition av kvinnlig könsstympning	33
5.1.1 Övergrepp och brott	33
5.1.2 Tystnad och skam	34
5.2 Fortlevnad av traditionen i Sverige	36
5.2.1 Riskzoner och mörkertal	36
5.2.2 Information som verktyg	38
5.3 Medias betydelse för uppfattningen av kvinnlig könsstympning	40
5.3.1 Media som verktyg	40
6 Avslutande diskussioner	43
7 Referenslista	47
8 Empirilista	50
9 Bilaga	52

1 Inledning

1.1 Problemformulering

År 2020 lever det enligt Världshälsoorganisationen (WHO) mer än 200 miljoner flickor och kvinnor som har blivit stympade och ytterligare 3–4 miljoner varje år riskerar samma öde om gärningen fortsätter i samma utsträckning (WHO, 2018; UNICEF, 2019; Socialstyrelsen, 2015). Med ett ämne likt kvinnlig könsstympning menar Socialstyrelsen (2002) också att det kan finnas ett mörkertal som bland annat beror på tabubelagt ämne, religiösa, kulturella och/eller hedersrelaterade anledningar. I länder likt Sverige där kvinnlig könsstympning är förbjudet enligt lag (SFS 1982:316) finns det också risk för mörkertal då människor väljer att inte berätta på grund av rädsla för straff då de vill utföra samma ritual på sina barn (Socialstyrelsen, 2002). För försök, förberedelse och stämpling samt för underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken (SFS 1982:316).

Det finns flera olika typer av kvinnlig könsstympning men gemensamt för dem alla är att ingreppet sker på flickors yttre genitalier utan att det finns ett medicinskt syfte för ingreppet (WHO, 2018). Världshälsoorganisationen har skapat ett klassifikationssystem för att beskriva de vanligaste formerna av kvinnlig könsstympning (WHO, 2018):

- Typ 1: kallas "klitoridektomi" och innebär att klitoris och/eller klitorisförhud avlägsnas
- Typ 2: innebär avlägsnad av klitoris och/eller klitorisförhud och borttagande av inre blygdläppar, ibland även de yttre blygdläpparna.
- Typ 3: kallas för 'infibulation' och innebär att den vaginala öppningen förminskas genom att alla de yttre könsdelarna blir bortskurna, sedan sys vävnaden ihop förutom ett litet hål där urin och mensblod kan passera.
- Typ 4: innefattar alla andra typer av skadliga ingrepp på de kvinnliga könsdelarna såsom prickning, skrapning, snittning och bränning.

(WHO, 2018)

Könsstympning benämns ibland som 'den tysta frågan' på grund av att de som blivit utsatta för det ofta inte får eller vågar tala om det, vilket i sin tur leder till att flickor som ska könsstympas kan vara helt oförberedda på vad som ska ske (NCK, 2011). Situationen blir

därför ofta kaotisk, vilket leder till att det planerade ingreppet kan få improviseras i stunden. Det är därför svårt att i efterhand klassificera vilken typ av könsstympning flickan/kvinnan blivit utsatt för (ibid.).

Åldern då ingreppet utförs, vilken typ av ingrepp och vem som utför ingreppet varierar från grupp till grupp, där vissa utförs av doktorer eller sjuksköterskor och vissa utförs av mödrarna eller en kvinna i nära släkte (NCK, 2011). Traditionen ser olika ut i olika länder och kan även variera inom samma land (Socialstyrelsen, 2002). Enligt världshälsoorganisationen ses ingreppet som en social norm inom de samhällen som praktiserar traditionen (WHO, 2018). Socialt tryck har en stor betydelse för att traditionen upprätthålls eftersom befolkningen tror att samhället förväntar sig att man följer det. Precis som med andra sociala normer är de rädda för konsekvenserna som följer de som inte respekterar och upprätthåller normen, såsom utsatta för hån, marginalisering och förlust av status (WHO, 2018; NCK, 2011). Oavsett bakomliggande anledningar till kvinnlig könsstympning är det en kulturell konvention som återspeglar de förankrade ojämlikheter som finns mellan män och kvinnor i de samhällen där det utövas (WHO, 2018).

Kvinnlig könsstympning är ett socialt problem då det berör många, indirekt genom arbete exempelvis på socialtjänst, i skolor och i sjukvården och berör självklart direkt de drabbade med fysiska och psykiska ärr och besvär i resten av livet (WHO, 2018; UNICEF, 2019; Socialstyrelsen, 2015). Trots det, är det svårt att veta i vilken omfattning kvinnlig könsstympning sker i Sverige. I professioner där misstanke om ingreppet förekommer kan ovissheten leda till fördomsfullt handlande och därför är det ett viktigt ämne att diskutera och vara medveten om i socialt arbete.

Enligt en rapport från Nationellt Centrum för Kvinnofrid ser majoriteten av den svenska befolkningen könsstympning som en främmande företeelse (NCK, 2011). Vid frågor som är svåra för vanliga medborgare att erfara kan media bli den huvudsakliga källan till information. Medier innehar makt att välja vilka ämnen som uppmärksammas och lyfts upp på dagordningen för diskussion (Strömbäck, 2000). De besitter även makten att forma publikens uppfattning av olika ämnen och därför är det viktigt att undersöka vad det är de

förmedlar till sin publik (ibid.). Genom det skriftliga språket produceras och reproduceras rådande dominerande kategoriseringar som främjar stereotypa framställningar av sociala grupper. Massmedia är en av de samhälleliga apparater som på detta sätt reproducerar makt och social kontroll i sitt skapande av det "normala" och det "avvikande" (Johansson, 2005).

Johnsdotter (2010) anser att den dominerande bilden i den offentliga diskursen är att kvinnlig könsstympling är en upprätthållen tradition i Sverige. Det i sin tur ifrågasätter hon eftersom att det inte finns några dokumenterade fall som understryker det: "Med tanke på att det med få undantag saknas empiriska belägg för att praktiken existerar i Sverige har den fått oproportionerligt stort utrymme i massmedier" (Johnsdotter, 2010:190). Det har under de senaste åren riktats kritik mot medier då bland annat vissa forskare anser att de förmedlar de värsta tänkbara scenariona i de artiklar som berör ämnet (NCK, 2011). I Johnsdotters studier, som i huvudsak undersöker andra aspekter av könsstymplingsfrågan, nämner hon iakttagelser om felaktigheter och överdrifter i medier (Johnsdotter, 2010). Jag har därför valt att undersöka hur ämnet diskuteras och förmedlas i en av Sveriges mest lästa dagstidning, Aftonbladet, och hur bilden förmedlats under de senaste 25 åren men också se på vad media har för betydelse för ämnet kvinnlig könsstympling.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur Aftonbladet har framställt bilden av kvinnlig könsstympling från år 1995 till år 2020, och vad media har för betydelse för uppfattningen av konventionen.

- Hur definieras kvinnlig könsstympling i artiklarna?
- Hur framställer artiklarna fortlevnad av traditionen i Sverige?
- Hur ser medias betydelse ut för uppfattningen om kvinnlig könsstympling?

1.3 Begrepp

I studien har jag valt att använda begreppet 'kvinnlig könsstympling' då det är termen som används i svensk lagstiftning (www.riksdagen.se) och även mest förekommande i informationsmaterial från världshälsoorganisationen, förenta nationens befolkningsfond, förenta nationens barnfond, socialstyrelsen och nationellt centrum för kvinnofrid (WHO,

2018; UNFPA, 2019; UNICEF, 2019; Socialstyrelsen, 2002; Socialstyrelsen, 2015; NCK, 2011).

Det finns dock olika begrepp för ämnet och de har lite olika betydelser och laddade med olika innebörd, vilket är varför det behöver benämnas. De vanligaste benämningarna på engelska är 'female genital mutilation (FGM)' som översätts till kvinnlig könsstympling, 'female circumcision (FC)' som översätts till kvinnlig omskärelse och 'female genital cutting (FGC)' som i stora drag översätts till kvinnlig könsbeskäring. I Sverige används begreppen 'kvinnlig könsstympling' och 'kvinnlig omskärelse'. En del menar dock att termen 'kvinnlig omskärelse' likställer ingreppet med den typ av omskärelse som pojkar får genomgå och att det bagatelliserar allvarlighetsgraden på ingreppen som utförs på flickor (WHO, 2018). Därför anser bland annat världsorganisationen att genom att använda sig av ordet 'mutilation', alltså stympling, betonas allvaret i handlingen (ibid.). Det är dock just ordet stympad som får personer som arbetar med att förändra attityder inom ämnet, att reagera då de menar att det kan upplevas som negativt att bli benämnd som 'stympad' (NCK, 2011). Forskarvärlden använder inte heller ofta 'könsstympling' då det kan uppfattas som grovt och kränkande mot de föräldrar som låter sina döttrar bli omskurna i syfte att ge dem ett bra liv och där de endast följer den rådande sociala normen inom dess kultur (WHO, 2018; NCK, 2011; Johnsdotter et al., 2005). Det här är varför det är viktigt att reflektera över vilket val av term som används i olika sammanhang (NCK, 2011). De flesta forskare använder sig av begreppet 'female genital cutting' eftersom det upplevs vara mer sakligt och neutralt (Johnsdotter et al., 2005).

Jag har också valt att använda mig av begreppet konvention i studiens syfte och studien som helhet. Vanligtvis används begreppet sedvänja i diskussioner om kvinnlig könsstympling och betyder en situation där något brukar göras utan att det är bestämt i skriftliga regler. En konventions betydelse är mer förknippad med en norm eller standard som är överenskommen eller accepterad inom en viss gemenskap. Begreppet sedvänja har en tendens till att låta kulturellt och då det finns olika åsikter om kvinnlig könsstympling är kulturellt betingat, religiöst betingat eller en tradition av andra anledningar valde jag det mer objektiva begreppet konvention för att beskriva praktiken kvinnlig könsstympling.

2 Kunskapsläget

I kommande avsnitt kommer litteratursökningen att inledningsvis presenteras, där det anges hur jag gått tillväga för att finna mina kunskapskällor. Sedan redovisas ett kapitel kring tidigare forskning om definitioner av kvinnlig könsstympning, vilket delas in i två underrubriker: som social norm och som övergrepp och brott. Därefter redovisas tidigare forskning relaterat till min andra frågeställning om fortlevnaden av kvinnlig könsstympning i Sverige. Slutligen kommer jag också gå in på forskning rörande min tredje frågeställning, det vill säga vad media och dess framställning av kvinnlig könsstympning har för betydelse för uppfattningen av konventionen. Kunskapsläget avslutas i en sammanfattning av avsnittet.

2.1 Litteratursökning

För att hitta relevant tidigare forskning har databasen "LUBsearch", "SocINDEX" och "Google scholar" använts med de följande sökorden på svenska: kvinnlig könsstympning, kvinnlig omskärelse, kultur, media och de engelska sökorden: female genital mutilation (FGM), female circumcision (FC), female genital cutting (FGC), culture och media. Jag började med att söka efter tidigare forskning om framställningen av kvinnlig könsstympning i media. Eftersom det fanns få studier på denna specifika grupp breddade jag min sökning till forskning om framställningen kvinnlig omskärelse och könsstympning då könsstympning tidigare kallats omskärelse och att det ibland jämförs med manlig omskärelse, därför la jag till omskärelse för att få fler sökresultat. Jag la också till sökorden kultur och media då kvinnlig könsstympning i många länder som utför stympningar på flickor gör det av kulturella eller traditionella anledningar då flickan via den uråldriga sedvänjan blir en kvinna (Unicef, 2019; WHO, 2018).

Artiklarna handlar om svensk men framförallt internationell forskning. Genom sökningen hittades även två avhandlingar som efter undersökning togs med i studien (Johnsdotter, 2002; Wahlberg, 2017). Ett kriterium har varit att materialet ska vara refereegranskade för att hålla en hög vetenskaplig kvalitet i studien. Jag avgränsade mig vidare med krav på relevans för mitt syfte då jag ville ta reda på hur det framställs i media och kollade därför efter mer generell forskning som ger en bild av det sociala problemet och inte detaljerat kring

livshistorier eller intervjustudier. Artiklar har även hittats genom referenslistor från andra artiklar om kvinnlig könsstympning. Dessutom genomfördes även en generell internetsökning på några av sökorden från ovan. Här framkom en hel del informativa sidor, de flesta från organisationer som på ett eller annat sätt arbetar med mänskliga rättigheter såsom United Nation Population Fund (UNFPA), United Nation Children's Fund (UNICEF) och World Health Organisation (WHO).

Anledningen till att Johnsdotters forskning kan tyckas dominera mina sökningsresultat är för att hon är den som leder forskningen om kvinnlig könsstympning i Sverige. Vid eftertanke och genomläsning valde jag att inte begränsa mig utefter författare till artiklarna utan fokusera på dess innehåll. Johnsdotter har studerat kvinnlig könsstympning i Sverige från år 2002 med hennes förta avhandling på ämnet och har sedan dess legat i framkant av forskningen. Det finns en professionalitet och distans i hennes forskning som kan ses som en fördel vid känsliga ämnen men jag ser också att min studie kan ha gynnats av att få in fler perspektiv och att internationell forskning med fördel kunnat ta mer plats.

2.2 Definitionen av kvinnlig könsstympning

Tidigare forskning visar att det finns flera olika definitioner av kvinnlig könsstympning. Bland annat definieras det som en social norm i länder där det praktiseras (Johnsdotter, 2002; Mackie & LeJeune, 2009) men i andra länder, såsom Sverige, definieras kvinnlig könsstympning som ett övergrepp och ett brott (Unicef, 2019; WHO, 2018).

Det finns olika motiv till kvinnlig könsstympning och olika grupper har olika svar på frågan varför, vilket också påverkar hur de definierar traditionen. I fler grupper anges en religiös skyldighet som motiv trots att varken Koranen eller Bibeln nämner kvinnlig könsstympning alls, vilket också styrks av att majoriteten av muslimerna och kristna i världen inte utövar kvinnlig könsstympning (Johnsdotter & Essén, 2016). Personliga berättelser har vittnat om att många efter migration blivit väldigt upprörda när de fick veta att könsstympning inte hade något med religion att göra och att de med den vetskapen inte alls velat genomföra ingreppet (Jacobson et al., 2018).

I grupper främst i Etiopien och Eritrea är kvinnlig könsstympning menat som ett verktyg att hämma kvinnans sexualdrift och i andra grupper av estetiska skäl för att kvinnans könsdelar ska återgå till det "naturliga" tillståndet (NCK, 2011). Det mest framträdande motivet och således definitionen i sammanhang som stödjer kvinnlig könsstympning är socialt tryck (WHO, 2018). Föräldrar, framförallt mödrarna som bär det yttersta ansvaret för barnen och barnuppfostran, är i dessa sammanhang rädda för skammen av en icke-könsstympad dotter med tanke på att alla hennes kamrater är könsstympade och att hon kommer ha svårt att hitta en man (Johnsdotter & Essén, 2016; Wahlberg, 2017).

2.2.1 Som social norm

Enligt Paluck och Balls studie (2010) är en social norm vad människor i någon grupp anser vara normala i gruppen, det vill säga vara en typisk handling, en lämplig åtgärd eller båda. Mackie, Moneti, Shakya och Denny (2015) skriver också att en social norm är skapad av en persons övertygelse om vad andra gör och tycker att en själv bör göra. För att upprätthålla en social norm behövs social påverkan som kan visa sig genom ett godkännande från andra, positiva respektive negativa sanktioner eller genom ens tro på legitimiteten i förväntningar hos andra i referensgruppen (Mackie et al., 2015). En referensgrupp är de människor vars förväntningar är viktiga för en viss individ i situationen (ibid.).

Föräldrars strävan var de än befinner sig i världen är i allmänhet alltid att göra det bästa för sina barn men vad som är en bra förälder kan skilja sig mellan olika kulturer (Mackie & LeJuene, 2009). I bland annat Somalia är kvinnlig könsstympning en social norm och därmed viktigt för att flickan ska bli accepterad i samhället, vilket innebär att om den sociala normen inte upprätthålls läggs det skam på familjen och gör att flickan kan riskera att bli ogift (ibid.). Mackie och LeJuene (2009) beskriver det här genom konventionsteorin som är ursprungligen en teori om förhållningsregler, normer och konventioner inom en kultur och det är inflyttningsrika personer som är skapare av konventionerna som referensgruppen följer (Mackie & LeJuene, 2009). Det betyder att de är de som bestämmer vad som anses vara accepterat i samhällskulturen och bygger dess förutsättningar för framgång genom att de har inflytande över referensgruppen. Enligt konventionsteorin sker det enbart förändring när

dessa personer tillåter det, eller vid en revolution som slår ut tron på konventionen (Mackie & LeJuene, 2009).

Mackie och Lejuene (2009) förklarar den sociala normen som fanns i Kina där de band fötterna från ung ålder på sina döttrar för att förhindra tillväxten. Precis som kvinnlig könsstympning betraktades fotbindning som en symbol för kvinnans renhet och en avgörande faktor för att ingå i äktenskap. Det var en social norm tills att en revolution om hur skadligt det var att utsätta sina barn för fotbindning gjorde att diskussionen om ämnet ändrade ton och praktiken fick ett ganska drastiskt avslut (Mackie & Lejuene, 2009). Det stora trycket genom den sociala normen på kvinnlig könsstympning gör att även föräldrar som inte tror på praktiken av kvinnlig könsstympning utför konventionen på sina döttrar då de känner sig pressade till det (ibid.). I sammanhang där alla eller de flesta flickor könsstympas kommer de sociala kostnaderna för de som avstår att vara höga (Johnsdotter & Essén, 2016).

Isman, Ekéus och Berggren (2013) baserade sin forskning på enskildas berättelser efter migrering till Sverige där majoriteten av kvinnorna upplevde att könsstympning var kopplat till kultur och som en normal del av det sociala sammanhanget. Konventionen var dessutom många gånger något som firades inom familjen och var värdefullt, då en könsstympad kvinna ansågs vara både fysiskt och psykiskt renad (Jacobson et al., 2018; Isman, Ekéus & Berggren, 2013). Flera forskare beskriver tystnaden kring ämnet i de praktiserande länderna och att flickorna som skulle utsättas för ingreppet ofta var ovetandes av vad ingreppet innebar och att de ofta uppmuntrades till att se fram emot händelsen (Isman, Ekéus & Berggren, 2013; WHO, 2018). Tystnaden gör det inte kommer fram från mun till mun vilka komplikationer som kan uppstå av ingreppet, vilket hade kunnat bidra till att minska det sociala trycket och försvåra för traditionens fortlevnad (Jacobson et al., 2018; Isman, Ekéus & Berggren, 2013).

2.2.2 Som övergrepp och brott

I Sverige finns det en annan konvention om kvinnlig könsstympning som dessutom är stärkt av lagstiftning; kvinnlig könsstympning är ett brott (SFS 1982:316). Kvinnlig könsstympning får inte utövas i Sverige och information om hur traditionen är medicinskt onödig, fysiskt och psykiskt skadlig och olaglig tillhandahålls på flera nivåer i samhället (Socialstyrelsen, 2015;

NCK, 2011). Det gör att det sociala trycket är motsatt det i sammanhang där kvinnlig könsstympning är en social norm och att vara en bra förälder innebär att inte könsstympa sina döttrar (Mackie & LeJuene, 2009).

Bland de som uppger att de lämnat kvinnlig könsstympning som tradition bakom sig finns det en liten procent som enligt svensk lagstiftning ändå utför brottet utan att själva definiera det inom samma genre. I Sverige är alla kategorier av kvinnlig könsstympning, presenterade i bakgrundsfaktan, ett brott (SFS 1982:316). Wahlbergs avhandling avslöjar att vissa svensksomalier som motsätter sig kvinnlig könsstympning stödjer stickning, som klassificeras av WHO som kvinnlig könsstympning typ IV (Wahlberg, 2017; WHO, 2018). De uppger att de inte anser stickning vara en form av kvinnlig könsstympning utan närmare definitionen av en symbolisk sådan (Wahlberg, 2017). En studie utförd i västra Iran fann också exempel på symbolisk kvinnlig könsstympning och i det fallen hade mödrarna skurit med en kniv i döttrarnas kläder som ersättning för själva könsstympningen (Pashaei et al., 2016). I samma studie visade det sig att äldre mödrar hade större avsikt att utföra kvinnlig könsstympning på sina döttrar än yngre mödrar då de yngre generationerna inte anser sig vara lika bundna till tradition som de äldre (ibid.).

2.3 Fortlevnad av traditionen i Sverige

Kvinnlig könsstympning förekommer hos större eller mindre delar av befolkningen i ett trettioatal afrikanska länder och i ett antal länder i Mellanöstern och Asien (NCK, 2011). Som ett resultat av den internationella migrationen växer siffran av flickor och kvinnor som är i riskzonen även i Europa, Nordamerika, Australien och Nya Zeeland (WHO, 2010). I europeiska länder görs regelbundna beräkningar för att få en överblick på hur många flickor som kan tänkas vara i riskzonen för att bli utsatta för könsstympning (NCK, 2011). Enligt Socialstyrelsen finns det inga kända fall av könsstympning utförd i Sverige utan de som är kända har skett i andra länder och det är endast två fall som har lett till fällande domar (Socialstyrelsen, 2015; Socialstyrelsen, 2002). Trots det visade resultatet från Socialstyrelsens uppskattning år 2015 att riskpopulationen utgörs av omkring 19 000 flickor i Sverige där de definierat riskpopulationen som flickor under 18 år som är födda i Sverige av en kvinna som är född i ett land där könsstympning är vanligt förekommande. På grund av ökad migration

krockar de olika definitionerna av kvinnlig könsstympning, vilket kan ligga till grund för fördomsfullt handlande och fördomsfulla antaganden i professioner som berörs av kvinnlig könsstympning (Wahlberg, 2017). Det gör det viktigt att diskutera hur och om traditionen lever vidare i Sverige.

Johnsdotter et al. (2005) menar att det grundläggande antagandet är att migranter tar med sig traditionen av kvinnlig könsstympning till det nya landet, i det här fallet Sverige, och fortsätter praktiken där. Dock motsätter sig forskning genom ett flertal studier det antagandet och menar att migranterna inte kan identifiera sig med bilden från media (Johnsdotter, 2019). Wahlbergs avhandling om attitydförändringar gällande kvinnlig könsstympning efter migration från Somalia till Sverige visar på en majoritet av svensk somaliska män och kvinnor motsätter sig alla kategorier av kvinnlig könsstympning (Wahlberg, 2017). Avhandlingen visar också att ökade år av bosättning i Sverige minskade oddsen för att stödja den formen av traditionen (ibid.). Somalia är då ett land där 98% av alla flickor blir könsstympade och där det sägs vara ett hundraprocentigt stöd för kvinnlig könsstympning (WHO, 2018). Då kan man ställa sig frågan varför oppositionen mot kvinnlig könsstympning är så hög bland somalier i Sverige när det är tvärtom bland somalier bosatta i Somalia. Wahlberg (2017) menar att det har med det sociala trycket från en individs sammanhang att göra då det i Somalia är underförstått att alla tycker samma i frågan om kvinnlig könsstympning men i Sverige där konventionen inte utförs och individen själv får stå för sin uppfattning skiljer den sig mot den sociala normen från hemlandet.

Sänkningen av stödet för kvinnlig könsstympning bland somaliska män och kvinnor Wahlberg (2017) presenterar stärks av hennes fortsatta arbete på ämnet med flera forskare publicerat år 2019 där syftet var att undersöka samband mellan svensk somaliska egna attityder till kvinnlig könsstympning och deras uppfattningar om andra svenska somaliska attityder (Wahlberg et al., 2019). Attitydförändringen mot kvinnlig könsstympning menar de beror på att lagstiftningen såväl som normen i Sverige är emot kvinnlig könsstympning och att det har bidragit till en minskning eller i vissa fall avlägsnat det sociala trycket i gruppen för att utföra kvinnlig könsstympning (ibid.). En sådan attitydförändring och transformation till en

symbolisk form av kvinnlig könsstympning efter migration har även rapporterats i andra europeiska länder (Wahlberg, 2017; Wahlberg et al., 2019; Pashaei et al., 2016).

Socialstyrelsen (2002) menar på att det kan finnas ett mörkertal som bland annat beror på att kvinnlig könsstympning betraktas som ett tabubelagt ämne eller tystas ner av religiösa, kulturella och/eller hedersrelaterade anledningar. Enligt Johnsdotter et al. (2005) inger istället de misstänkta fall anmälda till polisen i Sverige, granskningarna av "rykten" på fältet och de utredningar som ägt rum bilden av ett alert system. De menar att det visat sig handla om ogrundad misstanke och hade ett större antal familjer utsatt sina döttrar för kvinnlig könsstympning borde ett så alert system som det visat sig att Sverige har fångat upp åtminstone något enstaka fall som kunnat bekräfta det (Johnsdotter et al., 2005). Då det inte har det är det inte heller rimligt att anta ett stort mörkertal, vilket stärks av bilden vi får från Danmark där det fram till år 2003 var lagligt för stödjare för praktiken att få sina döttrar könsstympade i hemlandet men utan några dokumenterade fall (ibid.).

Fallbeskrivningarna från Danmark nämndes även i forskning senare då det framkom att från år 1995 till år 2003 genomfördes allmän screening i vissa städer av avklädda barn när de först gick i skolan (Johnsdotter & Essén, 2016). En skolläkare som intervjuades sa att medan de flesta somaliska flickor som undersökts under många år hade könsstympats hade inte deras yngre systrar som föddes i Danmark inte det, trots att det var lagligt att utföra i hemlandet (Johnsdotter et al., 2005; Johnsdotter & Essén, 2016). Det stärker antydning på att det inte finns en utbredd fortlevnad av traditionen efter migration.

2.3.1 Framställning av en upprätthållen praktik

Johnsdotter skriver i sitt kapitel i boken *Goda sanningar* (2010) att den dominerande bilden i den offentliga diskursen är att könsstympning är en upprätthållen praktik i Sverige och att det finns en fortlevnad av traditionen i Sverige. I studien *Aldrig mina döttrar* (2005), där attityder till kvinnlig könsstympning bland etiopier och eritreaner i Sverige har undersökts, skriver författarna att massmedier ofta använder information som inte kommer ifrån empiriska studier (Johnsdotter et al., 2005). Övertygelsen som media förmedlar om att könsstympning är en upprätthållen praktik hos de migranter som befinner sig i landet kan inte migranterna

identifiera sig med (ibid.). Det ifrågasätts också då studien gjordes innan det fanns några bekräftade olagliga fall alls (Johnsdotter et al., 2005; Socialstyrelsen, 2002).

Det har framgått i Johnsdotter et al. studie (2005) att många av intervjupersonerna ansåg att medierna gav en missvisande bild av könsstympning. De upplevde inte att de kunde identifiera sig med de beskrivningar som förmedlades i tv och tidningar och flera deltagare tyckte att mediernas framställning var kränkande och att de upplevdes som svartmålande (Johnsdotter et al, 2005). Ett exempel på att alla inte identifierar sig med bilden media lägger fram är händelseutvecklingen efter SVTs dokumentär ”De glömda flickorna”. Efter sändning blev det bråk i skolor och stor uppståndelse som pekar på att många svenskafrikaner i de utpekade grupperna upplevde ökad stigmatisering då gruppen kände att de alla kategoriseras som ”könsstympade” på grund av sin nationalitet (ibid.) Forskarna frågade en kvinna vad hon tyckte om programmet och hon svarade:

“Vi är åttio olika grupper som lever i Etiopien. Men [man får] bilden av att det gäller [alla grupper i] hela Etiopien. På det sättet det känns jobbigt och tjatigt. ”Jaha, det här är landet där de gör så..”. Vi är lika många i Etiopien som befolkningen i hela Nordeuropa. Men i tv, dom bara klumpar ihop etiopier. Till och med hela Afrika... som om vi har en enda hals. Man får alltså ont i magen i vissa fall. Det är bra att det kommer fram, som omskärelse, så att man kan hitta en lösning, det är bra. Men det kan inte vara nödvändigt att klumpa ihop alla...” (Johnsdotter et al., 2005:87).

I studien från Socialstyrelsen (2015) redovisas det att ”Flickor som är i riskzonen är de flickor som löper en faktisk risk, i och med familjens inställning till könsstympning och önskan att fortsätta med traditionen” (Socialstyrelsen, 2015:16). Önskan är baserad på att flickan i fråga är född av en kvinna som i sin tur är född i ett land där könsstympning är vanligt förekommande, såsom Etiopien och Eritrea. Flera migrantgrupper från just Etiopien och Eritrea anlände till Sverige under 1970- och 1980-talen, och de är väl integrerade idag (Johnsdotter & Essén, 2016). Johnsdotter och Essén (2016) skriver att många av de intervjuade i deras studie såg på sina barn som svenska barn och att placera in dem i kategorin "risk för könsstympning" var lika absurd som det skulle vara för alla svenska föräldrar. De upplevde en snäv generalisering där alla afrikanska kvinnor i västvärlden framställdes som könsstympade (Johnsdotter & Essén, 2016).

Framställningen om en fortsatt praktik av kvinnlig könsstympning är möjligen ännu mer uttalad hos svensksomaliska migranter i Sverige där de intervjuade under en studie inte själva hade något stöd till ingreppet men var helt övertygade om att det fanns andra somalier i Sverige som fortfarande lät könsstympta sina barn (Johnsdotter & Essén, 2016). Övertygelsen byggde dock på att de läst i media om att det pågick då ingen i deras umgängeskrets längre bidrog till fortlevnaden av traditionen (ibid.). Samma övertygelse kom fram i en annan studie där intervjuade svensksomalier rapporterade att andra svensksomalier godkände kvinnlig könsstympning, medan de själva inte gjorde det (Wahlberg et al., 2019). Den dissociation från de samtida andra tolkar forskarna som ett sätt att skilja sig från individer som uppfattas vara gammaldags och utbildade jämfört med att vara moderna, och att betona att man har internaliserat den moraliska läran från kampanjerna mot kvinnlig könsstympning (ibid.).

2.4 Medias betydelse

Media är ett omdiskuterat ämne som det finns mycket forskning om. Frågan om mediernas makt och inflytande är mångfacetterad och rymmer flera olika dimensioner. Media är en väsentlig del av hur den gemensamma debatten i samhället formas och verkar språksättande av olika fenomen (Wiklund, 2006). Wiklund (2006) menar vidare att media påverkas av hur samhället ser ut och att media i sin tur är med och formar samhället. Genom det skriftliga språket produceras och reproduceras den rådande debatten och de dominerande kategoriseringar som främjar stereotypa framställningar av sociala grupper, vilket gör medias betydelse till ett relevant ämne för socialt arbete. I den tidigare forskningen framkommer det att statistiken säger att det inte finns några dokumenterade fall på att könsstympning sker i Sverige samtidigt som media ger en bild av att det gör det, och således blir även medias betydelse för kvinnlig könsstympning ett relevant ämne att ta upp.

Hur media framställer verkligheten och hur den ska tolkas har blivit allt viktigare frågor. Strömbäck (2000) skriver att ett kritiskt tänk är centralt för att kunna skapa sig en egen uppfattning om världen vi lever i på grund av den globala massmedias framfart och enorma dagliga informationsflödet. Han poängterar att det som har störst betydelse för människors åsikter och handlingar inte är den verkliga verkligheten utan den uppfattning människor har

av verkligheten (Strömbäck, 2000). Människors uppfattning av verkligheten är i sin tur i stor utsträckning styrd av och byggd på informationen förmedlad via media (Strömbäck, 2000; Johansson, 2005). Media har därför makten att inge ton i diskussioner och tillskriva egenskaper som "avvikande" eller "normala" genom att använda olika ordval (Johansson, 2005).

Ylva Brune (2006) menar att nyhetsmedier använder sig av stereotypifiering och att de skapar kategorier av människor. Syftet med hennes analys var att undersöka om, när och hur media arbetar med att sätta upp gränser mellan "oss" och "dem" (Brune, 2006). Kategorierna har etablerats genom stereotypifiering då bestämda roller gång på gång tilldelas olika grupper i samhället och på så sätt upprätthålla skillnader mellan kulturer (ibid.).

"Föreställda skillnader mellan kulturer översätts till egenskaper hos individer och individen ses som representant för en grupp, en kultur eller ett geografiskt ursprung." (Brune, 2006:95).

Det media väljer att lyfta fram är en bidragande faktor till hur grupper kategoriseras och ses som avvikande, offer, eller problematiska (Brune, 2006). Hur media lyfter fram olika frågeställningar får olika effekt och konsekvenser i samhället. Det kan handla om budskapet nyheten förmedlar och vilka människor som får en gemensam identitet i samband med att de kan relatera till det "vi" som beskrivs i texten, medan gränsen då dras för vilka som tillhör "de andra" (ibid.).

2.4.1 Medias framställning har betydelse

Abdi (2012) utförde en studie i London som bestod av 16 djupintervjuer med somaliska kvinnor för att undersöka utsträckningen av kvinnlig könsstympning och dess koppling till en kulturell identitet och till en könsidentitet. I somaliska kulturen är det familjen som är det centrala och den egna identiteten är nära kopplad till familjen och dess heder. Genom att flytta till en västerländsk kultur och bli benämnd som "lemlästade/muterade/könsstympade" i media, gjorde att kvinnorna i olika omfattning utvecklade en identitetskris (Abdi, 2012). I hemlandet var kvinnlig könsstympning förknippat med renlighet och en naturlig del av att bli

kvinnor (Abdi, 2012; Johndotter et al., 2005). Kvinnlig könsstämpning var ett sätt att bevara familjens heder och värdighet i en kultur där familjens ära är något som anses vara viktigare än den enskildes individuella ära (Isman, Ekéus & Berggren, 2013).

Johndotter (2010) kritiserar medier för att förmedla en överdriven bild av kvinnlig könsstämpning som upprätthållen praktik i Sverige, då hon menar att de uttalandena saknar vetenskaplig grund. Att överdrifter i media kan ha betydelse för den fortsatta praktiken av kvinnlig könsstämpning snarare än att tjäna i ett gott syfte till en utrotning av traditionen (Johndotter, 2010). Det skulle kunna tänkas vara ofarligt med vissa överdrifter om de leder till att frågan får ökad uppmärksamhet, att högre anslag därmed anslås till stöd för preventivt arbete och fler flickor kan undgå könsstämpning. Fler forskare är dock mer eniga om att det är tvärtom, att det finns negativa konsekvenser av rapportering som överdriver omfattningen av kvinnlig könsstämpning i Sverige (Johndotter, 2010; Johndotter & Essén, 2016; Wahlberg et al., 2019). Den viktigaste grunden för vilket beslut som tas inom familjen gällande den egna dottern är upplevelsen av hur alla andra gör, och med det i åtanke kan överdrifter och framställningen i media ha en allvarlig risk för enskilda flickor (Johndotter et al., 2005). Genom massmedia får de auktoritativa budskap om att det är en upprätthållen praktik även efter migration. Den allmänna bilden kan vara av avgörande betydelse för enskilda individers inställning och göra att döttrarnas chanser att undgå ingreppet istället kunde öka ifall mödrarna och familjen fick signalen att kvinnlig könsstämpning var en praktik den egna gruppen övergett (ibid.).

Wahlbergs avhandling (2017) erkänner också att hur gruppen tänker påverkar individen i fråga om kvinnlig könsstämpning och att individens åsikter ofta överensstämmer med deras uppfattning om vad andra tycker. Det gör att diskursen i samhället kring kvinnlig könsstämpning och hur det framställs kan påverka individens benägenhet att stödja eller inte stödja praktiken (Wahlberg, 2017). Wahlberg (2017) följde upp sin avhandling några år senare med andra forskare där de kom fram till en liknande slutsats. I den studien visade forskarna hur det upplevda grupptricket kan påverka individens attityder till kvinnlig könsstämpning (Wahlberg et al., 2019). Att via massmedia framställa kvinnlig könsstämpning som en utövad praktik inom migrantgrupper kan ha en negativ inverkan på invandrare som är

osäkra på om de ska könsstympa sina döttrar, eftersom de kan få uppfattningen av att “alla andra” gör det och då överväga att själva också göra det trots att de annars valt att överge praktiken (ibid.).

2.5 Sammanfattning av kunskapsläget

Sammanfattningsvis lyfter tidigare forskning fram olika definitioner av kvinnlig könsstymning och de framställningar som förekommit i media via forskning under olika tidsperioder och i olika länder. Vissa återkommande mönster kan utläsas där forskningen generellt vill peka på att kvinnlig könsstymning verkar vara en praktik som inte fortsätts med efter migration/flytt till Sverige och att medias framställning som säger motsatsen saknar vetenskaplig grund. Att framställningen från media, förmedlad via forskning, om en ‘upprätthållen praktik’ beskrivs som kränkande, missvisande och ha möjlig negativ effekt för enskilda individer i farozonen (Johnsdotter et al., 2005; Wahlberg, 2017; Wahlberg et al., 2019). Det saknas dock en bredare forskning som kan svara på den kritik som forskning lägger på medias framställning av problematiken.

Var kritisk i att johnsdotter dominerar

3 Teoretiska perspektiv

Under den här rubriken presenteras uppsatsens teoretiska utgångspunkter. Ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kommer att utgöra en grund vid analys för att förstå hur framställningen av kvinnlig könsstymning ser ut i tidningsartiklar. Begreppet socialkonstruktivism är en teori som kan hjälpa oss förstå hur kunskap och etablerade "sanningar" förmedlas till oss. De kan förklara hur kunskapsförmedling är anpassad till vad som passar tongivande eller makthavande intressenter. Genom att genomskåda sådan anpassning kan vi förhoppningsvis mildra skadliga effekter av maktintressen. Vidare presenteras dagordningsteorin för en djupare förståelse av masskommunikation och medieeffekter, och vilken även kommer användas vid analys av resultaten.

3.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism är en ontologisk ståndpunkt. Socialkonstruktivism är en teori där kunskapen om världen inte ses som objektiv, upptäckt kunskap utan som konstruerat av människor i ett socialt samspel med varandra (Bryman, 2008:37). Olika fenomen i samhället får sin innebörd av hur människor definierar dem. Wenneberg (2001) beskriver tre utgångspunkter för socialkonstruktivismen. Den första utgångspunkten är att kunskap ses som något som är socialt konstruerat. Vi tar till oss kunskap genom språket, vilket i sig är något socialt då det sker mellan minst två människor. Den andra utgångspunkten handlar om att kunskapen påverkas av referensramar som råder vid en viss tidpunkt i ett visst samhälle. Den tredje utgångspunkten handlar om teknologin som används för att få fram ny kunskap också är socialt skapad (Wenneberg, 2001).

Burr (2003) menar att socialkonstruktivismen ifrågasätter det vi förstår som verklighet genom att studera det som uppfattas som verkligt och sant ur olika perspektiv och kritisk granska världen. Vi skapar kunskap eftersom det inte finns en perfekt och tillämplig lösning på problem som människor ställs inför i sin vardag (Bryman, 2008:37). De konstruktioner vi skapar tillsammans kan vara baserade på bland annat politiska intressen eller myter och sprids sedan via media. Burr (2003) skriver att varje människa uppfattar världen på sitt eget sätt. Människor har en förmåga att förändra de egna konstruktionerna av världen och skapa nya möjligheter för den egna handlingen (Burr, 2003).

Forskaren Sahlin (2002) menar att sociala fenomen utifrån det konstruktivistiska perspektivet både har ett kognitivt och ett normativt element. Hon diskuterar huruvida sociala förhållanden uppstår genom föreställningarna som existerar kring dem och hur konstruktionen av en verklighet också resulterar i den faktiska verkligheten (Sahlin, 2002). Sahlin (2002) talar om den sociala världens existens bortom konstruktionen av den. De sociala institutioner finns då vi föds, de konfronterar oss i form av olika sociala fakta som kan uppfattas naturgivna eller åtminstone existerande oberoende av den enskilda individens vilja, vilket gör dem viktiga att förhålla sig till (Sahlin, 2002). Att studera hur sociala fenomen konstrueras blir intressant då

vi tror de spelar roll för samhällets karaktär och utveckling eller säger något om sociala relationer (ibid.).

Kritik som framförts mot socialkonstruktivism är att en del frågor inte kan bli besvarade då psykologiska förklaringar om människors personlighet inte tas i beaktning (Burr, 2003). Då min studie handlar om framställningar av kvinnlig könsstympling i tidningsartiklar är jag främst intresserad av ett strukturellt perspektiv. Dock är de artiklar som tar in intervjuer med utsatta kvinnor baserade på deras upplevelser och känslor och därför kan jag inte bortse från de psykologiska faktorerna.

3.2 Dagordningsteorin

För att få en djupare förståelse för masskommunikation och medieeffekter valdes dagordningsteorin som är en av de mest undersökta teorierna inom ämnet. Hundratals studier har genomförts i olika länder och de har resulterat i ett omfattande empiriskt stöd för mediernas dagordningsmakt enligt Shehata (2012). Inom dagordningsteorin finns det konkreta och abstrakta sakfrågor. Konkreta frågor innebär sådant som människor i regel har en egen direkt erfarenhet av och kan se i det vardagliga livet. Abstrakta frågor i sin tur innebär frågor som är svåra för vanliga medborgare att erfara, relatera till eller observera såsom miljöförstöring, utrikespolitik eller kvinnlig könsstympling. McCombs (2004) menar att människor stöter på de abstrakta frågorna i nyheterna och inte direkt i vardagen. Då blir massmedierna den huvudsakliga informationskällan och på så vis ökar utrymmet för mediepåverkan (McCombs, 2004; Shehata, 2012). Enligt teorin avgörs en individs mottaglighet av två faktorer, dels ämnesområdets upplevda relevans och dels den upplevda osäkerheten kring den egna ståndpunkten i ämnet (Shehata, 2012).

Media kan inte tala för sina läsare eller publik vad de ska tycka och tänka men de kan tala om vad de ska tänka på enligt McCombs (2004). Forskaren menar att medier ger ledtrådar om vilka ämnen som är viktiga genom rubrikstorlek, artikellängd och placering av artikel (McCombs, 2004). Sedan använder läsaren ledtrådarna för att skapa egna dagordningar för sina tankar och diskussioner hos allmänheten. McCombs (2004) framhåller att det även finns andra faktorer som formar en persons attityder, att dagordningseffekter är mer än resultatet av

hur tillgänglig en fråga för läsaren är. Hur en person upplever en viss fråga grundar sig också i personliga erfarenheter, den allmänna kulturen eller personens exponering av massmedier.

Dagordningsteorin beskriver att människor, medvetet och omedvetet, kopplar ihop vissa saker med varandra medan de inte kopplar ihop andra saker, det här fenomenet kallas ”priming” (Strömbäck, 2000). Kopplingarna kan vara positiva eller negativa beroende på personens egen erfarenhet av kopplingen. Teorin pekar på att anledningarna till varför människor gör vissa kopplingar är baserade på de budskap som media kommunicerar (ibid.). Hur media väljer sina budskap kan förklaras genom proceduren ”framing”. ”Framing” nämns också i dagordningsteorin och vill förklara hur nyhetsmedias framställning av verkligheten kan påverka människors upplevelse av verkligheten (Strömbäck, 2000). Det svenska begreppet är gestaltningsteori som syftar till att media reproducerar normativa föreställningar om fenomen som leder till att allmänheten uppfattar ”den sanna verkligheten”.

”Samma verklighet kan således beskrivas på olika sätt, som är lika sanna, men som leder tankarna i skilda riktningar. Detta är vad framing handlar om” (Strömbäck, 2000:216).

Medias förmåga att skapa sanningar genom att selektivt välja ut att presentera ämnen i ett visst ljus genom att använda specifika begrepp gör att media har betydelse för olika sociala problem eller fenomen i samhället (Strömbäck, 2000). Media kan välja vilka aspekt av ett fenomen som de framhäver och vilka de inte framhäver för att ge läsaren den bild de vill att de ska se. I professionella syften bör vi därför vara medvetna om vad vetenskapen säger kontra medias framställningar av sociala frågor för att undvika att handla fördomsfullt.

4 Metod

I det här avsnittet redogörs den metod som använts i studien och hur det empiriska materialet valts ut. Först kommer metodvalet, kvalitativ innehållsanalys, och urvalet att presenteras. Därefter följer en diskussion kring min förförståelse och metodens förtjänster samt begränsningar. Avslutningsvis redovisas metodens tillförlitlighet.

4.1 Kvalitativ innehållsanalys

Studien har utförts genom en kvalitativ innehållsanalys av 69 tidningsartiklar publicerade av Aftonbladet mellan åren 1995 till 2020. Innehållsanalysens främsta fokus är att hitta underliggande teman och mönster i materialet som visar på den verklighet som texten kommunicerar genom dess utvalda språkval (Bryman, 2008:40f). Den kvantitativa innehållsanalysen används för att mäta eller räkna ett ord eller begrepp i en text, medan en kvalitativ innehållsanalys fokuserar mer på innehållet och försöker tolka texten (Graneheim & Lundman, 2004). En kvalitativ innehållsanalys utgår ifrån en hermeneutisk kunskapssyn, vilket innebär att världen ses som komplex och kontextberoende, och kan därför också tolkas subjektivt på olika sätt av olika individer (Lundman & Graneheim, 2017). Med en hermeneutisk ansats är målet att skapa förståelse för de underliggande betydelser texterna bär på (Bryman, 2008:32f, 508). I den här studien utgår jag från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, som har en annan vetenskapsteoretisk utgångspunkt än hermeneutiken. Världen ses som socialt konstruerad genom mänsklig interaktion, snarare än "verklig" och subjektivt tolkad. Det läggs fokus på hur individen tolkar och uppfattar sin sociala verklighet utifrån hur den skapas i samspel med andra (ibid:41).

Kvalitativ inriktning i form av innehållsanalys var lämplig eftersom den riktades mot definitioner och den framställda bilden av kvinnlig könsstympling. Det var även till nytta för att få en djupare förståelse för medias betydelse och dess framställning för praktiken kvinnlig könsstympling. En kvalitativ innehållsanalys är en strategi som används för sökandet av teman i den data som är betydelsefull för de kodningsmetoder som används vid analysen av materialet (Bryman, 2008:506). Med en innehållsanalys börjar man med att formulera en forskningsfråga och gör sig bekant med kontexten som har skapats i dokumenten man ska analysera. Med hjälp av kategorier kan man styra insamlingen av data och sedan prova forma ett schema för datainsamling som sedan kan koda med hjälp av kategorier (ibid:505f).

Resonera kring om jag valt två sökord

4.2 Urval

Studien har utgått från ett målstyrt urval, vilket innebär att tidningsartiklarna är valda efter relevans för studiens frågeställningar genom att söka på orden 'kvinnlig könsstympning' i Aftonbladet (Bryman, 2008:498). Jag var medveten om att bortfall kan förekomma för artiklar som handlar om samma ämne men valt att använda andra begrepp, så som 'kvinnlig omskärelse'. Vid sökningen användes fulltextdatabasen Retriever Researchs mediearkiv för att hitta artiklar.

Jag valde att avgränsa mig till en tidning då mitt fokus inte var att jämföra olika tidningar utan bilden som framställs i media som allmänheten tar del av. Anledningen till valet av Aftonbladet var att det är en av de största dagstidningarna i Sverige med fyra miljoner läsare dagligen (Aftonbladet, 2019a). Ytterligare en anledning var att nyhetsredaktionen är politisk obunden (Aftonbladet, 2019b). De valda artiklarna sträcker sig över en period på 25 år och över olika kategorier i tidningen, såsom nyhetsartiklar, kultursidor och debattartiklar, detta för att komma upp i fler antal artiklar.

Jag motiverar tidsperioden från år 1995 till år 2020 genom att argumentera för att när framställningen är gjord, alltså när artikeln är skriven, inte påverkar studiens syfte. Bilden och uppfattningen av ämnet är det som undersöks i studien och de är inte bundna till vilket år de publicerades eftersom de alla är publicerade efter att konventionen blev olaglig i Sverige (SFS 1982:316). Jag har sett mönster i "glapp" i publicerade artiklar såsom vid stora naturkatastrofer eller terroristattacker, efter attentatet på World Trade Center publicerades det inte artiklar om kvinnlig könsstympning men inte heller på andra ämnen. Sådana händelser tar prioritet före allt annat. Förutom det har publiceringen om kvinnlig könsstympning skett kontinuerligt och anledningen till att jag inte utökade tidsperioden ytterligare är för att jag kände att jag uppnått mättnad i mängd artiklar. På grund av avgränsningen till enbart en tidning hade inte studien haft tillräckligt många artiklar att analysera om den begränsats till en kortare tidsperiod.

Studiens material är utvalt efter begrepp 'kvinnlig könsstympning' och inte efter författare eller att artiklarna tillhör olika kategorier, bland annat debattartiklar och kulturartiklar.

Eftersom att kvinnlig könsstympling kan benämnas med olika begrepp påverkar begränsningen det analyserade materialet. Författarna som väljer att publicera artiklar har valt begreppet utefter sina egna preferenser och de kan skilja sig från den här studiens resonemang bakom begreppsvalet. Jag gick in i studien med uppfattningen om att kvinnlig könsstympling är ett brott i Sverige, och valde material som är publicerat efter att det blev betecknat som ett brott. Därför ansåg jag att genom begränsningen av samma begrepp som i lagen och inte personerna bakom begreppet bidrar det till en röd tråd genom alla aspekter av studien. Att artiklarna tillhör olika kategorier innebär att det finns artiklar som innehåller enskilda personers åsikter, tankar och förslag på åtgärder. Detta och att materialet inte tar hänsyn till personerna bakom artiklarna kan påverka resultatet i studien men hjälper också till att besvara syftet då det bidrar till en helhetsbild av vad som kan uppfattas av allmänheten genom Aftonbladet. Avgränsningen gjordes alltså dels för antalet artiklar skulle stiga och dels för att fler författare och dessutom under olika tider innebär fler perspektiv på framställningen (Graneheim & Lundman, 2004).

Jag fann totalt 112 artiklar publicerade under tidsperioden 1995.01.01-2020.01.01 om kvinnlig könsstympling (se tabell 1:24). Därefter valdes artiklar ut efter olika kriterier. Kriterium ett var att ta bort alla film eller tv-tips och andra kriteriet var att för att vara med i analysen behövde artikeln bestå av 100 ord eller fler. Jag gjorde sedan ytterligare ett urval efter kriterium tre för att välja ut de artiklar som i huvudsak eller till stor del handlade om eller gav en bild av kvinnlig könsstympling. Artiklar där begreppet endast nämndes flyktigt eller togs upp som ett exempel i diskussion om hederskultur valdes bort. Totalt resulterade urvalsprocessen i ett urval av 69 artiklar från Aftonbladet (se tabell 1).

Efter avgränsning → 1995.01.01-2020.01.01 om ämnet	112 artiklar
Efter avgränsning → borttagning av TV/film-tips	98 artiklar

Efter avgränsning → artiklar innehållande minst 100 ord	89 artiklar
Efter avgränsning → framställer bilden av kvinnlig könsstympling	69 artiklar

Tabell 1. Urval av tidningsartiklar

4.3 Analyismetod

De valda artiklarna lästes igenom upprepade gånger för att få en helhetsbild av de material som skulle stå till förfogande för analysen. I studien används primärt en deduktiv ansats då jag hade bestämt ett tema ‘upprätthållen praktik’ i förhand, då det framträtt i den tidigare forskningen redan innan genomläsning av tidningsartiklarna. Studien är också delvis induktiv då två nya teman uppstod under analysprocessen. En induktiv ansats innebär generaliserande slutsatser av material som har analyserats, vilket i mitt fall var analys av artiklarna (Lundman & Graneheim, 2017). Att jag rörde mig fram och tillbaka mellan ett induktivt och deduktivt tillvägagångssätt innebär att det har använts en abduktiv ansats enligt Lundman och Graneheim (2017).

Jag började sedan analysprocessen med att konstruera ett kodningsschema, inspirerat av Graneheim och Lundman (2004). Enligt deras analys bryts materialet ned i meningsbärande enheter, vilket betyder ord, meningar eller kortare stycken som är meningsbärande i texten (Lundman & Graneheim, 2017). De i sin tur kondenseras till kortare meningar och arbetas ned till en kod, vilken beskriver meningsenhetens innehåll (Graneheim & Lundman, 2004). För att säkerställa kodernas giltighet kontrollerades de mot kondenseringar och meningsenheter. Sedan under kategoriseringsprocessen är det viktigt att jämföra meningsenheternas likheter och skillnader för att sortera in dem i rätt kategori (ibid.). Jag lade därför mycket tid på att kontrollera att varje textenhet inte passade in under flera kategorier eller att något material exkluderades för att lämplig kategori saknades. Allt det här sker på manifest nivå, vilket betyder det bokstavliga innehållet, som i sin tur gör det möjligt för en latent betydelse att komma fram, som innebär en djupare tolkning av materialet (Graneheim

& Lundman 2004; Bryman, 2008:528). Teman som är den latent nivå av analysen utgör den “röda tråden” av mening som återkommer i kategori efter kategori.

Manifest/Konkret nivå		Latent/Underliggande nivå
Analysenheten		
Meningsbärande enheter	Kategori/	Tema/teman
Kondenserade enheter	kategorier	
Kodning		
Koder		

Tabell 2. Modell över analysprocessen, inspirerat av Graneheim och Lundman (2004)

För att besvara studiens syfte och frågeställningar har det latent innehåll varit i centrum, där fokus för min studie har legat på teman i texten (Graneheim & Lundman, 2004). Vid kodningen av tidningsartiklarna valde jag att välja meningsenheter som inte är för korta då det kan göra att kontexten i texten tappas, men inte heller för långa eftersom de kan ha flera betydelser som gör det svårhanterligt (Lundman & Graneheim, 2017). I den här studien bildades två teman ‘information’ och ‘mot förändring’ av de kategorier som bildades av materialet, med tillägg på temat ‘upprätthållen praktik’ som bildades genom tidigare forskning men stärks i artiklarna. Hur kategorierna bildades och formade teman finns att se i ett analys exempel från varje skapad underkategori (se bilaga).

4.4 Förförståelse

Den förförståelse forskaren har om det valda ämnet innebär vilken erfarenhet, kunskap eller förutfattade mening som hen går in i studien med (Lundman & Graneheim, 2017). Jag hade min praktik på socialtjänsten barn och unga där vi arbetade med flera hedersrelaterade ärenden men ett ärende etsade sig fast och som jag kommer ta med mig som lärdom in i arbetslivet, speciellt efter det här arbetet med kandidatuppsatsen. Det fanns starka misstankar om att en familj tagit med sig sina döttrar till hemlandet och utfört kvinnlig könsstympning på dem där. Misstankarna var baserade på rykten, att familjen var från Somalia och på döttrarnas åldrar. Utredningen gick såpass långt att en läkarundersökning konstaterade att misstankarna var

felaktiga och att ingen könsstymning hade utförts. Det här fick mig att verkligen tänka över mina egna fördomar, på varför det var självklart för de som arbetade med utredningen att ingreppet var utfört oavsett vad familjen uppgav och på hur vi hanterade flickornas integritet då vi utgick ifrån att de var förtryckta offer som inte kunde berätta sanningen. Jag bestämde mig för att lära mig mer och valde därför det här ämnet till min studie.

Lundman och Graneheim (2017) menar att det kan vara både en fördel och en nackdel med förförståelse. En nackdel då det kan styra resultaten efter forskarens förväntningar och uppfattningar och en fördel då erfarenhet och uppfattningar kan bidra till att utveckla ny kunskap och få en djupare förståelse och engagemang inom ämnet (Lundman & Graneheim, 2017).

4.5 Metodens förtjänster och begränsningar

Enligt Danielson (2012) är en förtjänst med att göra en kvalitativ innehållsanalys med en abduktiv ansats är att det skapas flexibilitet. Flexibiliteten gör det möjligt att både utgå från teman som går att finna i tidigare forskning och lyfta fram nya teman som framkommit under studiens gång. Till skillnad från en kvantitativ och deduktiv ansats, innebär flexibiliteten att ingen information behöver uteslutas (Danielson, 2012). En fördel som Bryman (2008:505) lyfter fram är att innehållsanalysen kan beskrivas som en icke-reaktiv metod då det som studeras, i mitt fall tidningsartiklarna, inte påverkas av forskarens närvaro. Dessutom finns det en fördel i att jag som forskare av tidningsartiklar har direkt tillgång till materialet och lätt kan gå tillbaka och kolla upp alternativa osäkerheter (Bryman, 2008:505f).

En begränsning med metoden är dock att det nästan är omöjligt att skapa ett kodningsschema som inte innehåller viss tolkning från kodarens sida (Bryman, 2008:526). Koder måste till viss del bygga på den vardagskunskap vi har, då vi tillhör en tid och en kultur, för att det ska vara möjligt att koda all den text vi möter (ibid.). För att undvika att endast utgå utifrån mina egna tolkningar har ett tema från tidigare forskning använts. Det här eftersom att en text kan tolkas på flera olika sätt och påverkas av en forskares egna värderingar (Graneheim & Lundman, 2004). Det finns också en risk att forskaren missar att koda och kategorisera all intressant data, då det går från mycket material ner till enstaka ord, teman.

Bryman (2008:505f) lyfter upp ytterligare en begränsning med innehållsanalys, nämligen frågan om representativitet, vilket innebär att de studerade materialet kan sägas vara representativa för alla andra dokument av liknande slag. Om jag hade haft tid och möjlighet att analysera alla artiklar i Sverige på temat kvinnlig könsstympning hade den frågan inte varit ett problem. Sedan kan det också diskuteras om hög representativitet är av stor vikt i min studie. Syftet med min studie är att på ett kvalitativt sätt undersöka hur Aftonbladet framställer bilden av kvinnlig könsstympning de senaste 25 åren, samt vad media har för betydelse för konventionen och koppla det till vad forskning på området säger. Därför kan en analys nå fram till relevanta resultat trots lägre representativitet, eftersom dess resultat inte behöver generaliseras till en större population för att bli relevant. Om studien hade haft stora anspråk på att kunna generalisera resultat till en större population hade representativitet varit av större vikt (Bryman, 2008:505). Jag hade då behövt utvidga val av tidning till flera tidningar och använt fler begrepp som beskriver samma sak för att få med en bredare bild av fenomenet, exempelvis 'kvinnlig omskärelse'.

4.6 Metodens tillförlitlighet

Validitet och reliabilitet är viktiga kriterier för kvalitet inom kvantitativ forskning men för att begreppen på ett relevant sätt ska användas inom kvalitativ forskning läggs det inte lika mycket vikt vid mätning (Bryman, 2008:351). För att anpassa begreppen till kvalitativ forskning har de omformulerats till att beskriva tillförlitligheten och äktheten (ibid: 352). Bryman (2008:354) delar in tillförlitligheten i fyra delkriterier; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera resultatet.

Trovärdighet innebär att forskaren kan visa att de forskningsregler som finns inom forskningen har följts (Bryman, 2008:354f). Lundman och Graneheim (2017) menar att trovärdigheten stärks i kvalitativ innehållsanalys genom att det finns en röd tråd i studien. Det innebär bland annat att bakgrunden ska presentera begrepp som är väsentliga för syftet och resultatdelen ska svara på syftet (Lundman & Graneheim, 2017). Trovärdigheten kan uppnås genom att jag har tagit med citat från tidningsartiklarna som undersöks för att visa på hur jag har delat in meningsenheterna i olika teman och kategorier. Dessutom stärks studiens

trovärdighet av att jag som forskare varit medveten om och diskuterat kring riskerna med metodvalet och att den i sig omöjliggör ett helt objektiva öga.

Överförbarhet innebär att resultatet av studien är oberoende av författaren, situationen eller andra miljöfaktorer (Bryman, 2008:355). Graneheim och Lundman (2004) menar att det är läsaren som bestämmer om en studie kan överföras till annan kontext. Därför har strävan varit att göra det lättare för läsaren att förstå och följa studiens process genom att redovisa den på ett så tydligt sätt som möjligt. En tabell har lagts in som visar urvalsprocessen (Tabell 1:24), en annan som visar en modell av analysprocessen (Tabell 2:25) och en tredje tabell som visar analys exempel på hur jag kommit fram till alla underkategorier (Se bilaga), för att öka överförbarheten av min studie.

Begreppet *pålitlighet* betyder att forskaren ska ha ett granskande synsätt genom att redogöra hur forskningsprocessen har gått till (Bryman, 2008:355). För att öka pålitligheten har jag tydliggjort forskningsprocessen genom att skriva upp alla använda tidningsartiklar (se empirilista). Jag har även exempel på kodat material och beskrivit vilka teman som jag har använt för att läsaren ska kunna ta del av forskarens idéer och resonemang (Bryman, 2008:355). Temans uppkomst genom kategorier och analysprocessen är också beskrivna i analys exempel (se bilaga).

Det fjärde och sista begreppet enligt Bryman (2008:355f) är att kunna *styrka och konfirmera* att forskaren inte låtit sina egna åsikter påverka studiens resultat. Som jag redan varit inne på är studien en kvalitativ innehållsanalys och bygger på tolkningar, vilket gör det omöjligt att helt komma ifrån att min förförståelse och åsikter påverkar resultatet. Jag har dock försökt se till att mina egna åsikter ska påverka så lite som möjligt trots att jag är ensam författare till studien, som kan ses som en svaghet för tillförlitligheten av kvalitativ forskning (Bryman, 2008:354). Att det i den här meningen ses som en svaghet att vara ensam författare kan jag förstå på grund av omfattningen av en kandidatuppsats. Forskaren lär sig sitt material så väl att det är lätt att bli hemmablind och med endast ett par ögon och en persons perspektiv är det svårt att tänka om i efterhand.

Äktheten av en studie handlar i sin tur om att ge en rättvis bild av det insamlade materialet och ifall allt material bidragit med information på ett rättvist sätt (Bryman, 2008:356f). Då studien har haft sitt fokus på att undersöka framställda bilden av kvinnlig könsstympning i Aftonbladet har den inte medverkat direkt för ämnet till en förändrande situation eller åtgärder på något sätt (ibid.).

4.7 Etiska överväganden

Bryman (2008:131f) skriver om fyra grundläggande etiska principer. De behandlar följande områden: frivillighet, konfidentialitet, integritet samt anonymitet för de personer som direkt berörs av forskningen (Bryman, 2008:131f). Den använda empirin i min studie är i form av tidningsartiklar, i det här fallet frivilligt offentligt publicerad text, vilket gör att jag anser att studien är etiskt försvarbar. Genom tidigare forskning kan jag se att etiska överväganden ändå är högst väsentliga att ha med i beräkningen då det var flera intervjuade i olika studier som tagit illa upp av att bli ihopkopplade med andra vars åsikter gällande ämnet kvinnlig könsstympning kan skilja sig mycket åt bara för att de hade gemensamma nämnare, bland annat hemland (Johnsdotter et al., 2005; Johnsdotter, 2010).

Etiska överväganden har dock varit närvarande under studiens gång på andra sätt än berörande direkt grupper som empirin handlar om. Vid användning av citat är etiska övervägande viktiga för att de måste vara korrekt skrivna och inte missvisande (Bryman, 2008:140). Jag har även valt att anonymisera de namn som eventuellt nämns i citaten genom att ersätta dem med ___ även om många namnen redan blivit utbytt mot ett annat än deras riktiga namn i artiklarna, ville jag försäkra mig om anonymitet. Artiklarna är offentligt material men personerna har inte samtyckt till att bli nämnda i just min studie, därav försiktigheten.

5 Resultat och analys

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur Aftonbladet har framställt bilden av kvinnlig könsstympning från år 1995 till år 2020, och vad media och dess framställning har för

betydelse för uppfattningen av kvinnlig könsstympning. Under följande avsnitt kommer studiens resultat att redogöras och kopplas till tidigare forskning, socialkonstruktivismen och till dagordningsteorin. Hur Aftonbladet definierat kvinnlig könsstympning, hur artiklarna framställer fortlevnaden av traditionen i Sverige och vad medias roll i det hela har kommer presenteras i tre rubriker som i sin tur är uppdelade i underrubriker.

5.1 Artiklarnas definition av kvinnlig könsstympning

Analysen visar att kvinnlig könsstympning definieras som ett övergrepp och brott men också ett tabubelagt ämne förenat med tystnad och skam, vilket presenteras i två underrubriker. Definitionerna av kvinnlig könsstympning kan tolkas utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, vilket innebär att det är socialt konstruerat i samspel med människor (Burr, 2003). Socialkonstruktivismen menar att olika fenomen i samhället får sin innebörd av hur människor definierar dem (Wenneberg, 2001). Utifrån dagordningsteorin får vi genom media svar på abstrakta frågor som är svåra för vanliga medborgare att erfara (Shehata, 2012: McCombs, 2004). Människor är starkt påverkade av hur media framställer ämnen som är svåra att ha egen, direkt erfarenhet av och därför blir då media den främsta källan för information (ibid.). Innebörden av fenomenet som media skapar genom att beskriva kvinnlig könsstympning som en brottslig handling och ett skamligt ämne gör att könsstympning ingår i en diskussion som är starkt präglad av moral och formar hur människor tänker kring dem. Enligt Johnsdotter (2010) är en person som framhåller det fruktansvärda med könsstympning en person med god moral. Definitionerna och den moraliska aspekten av fenomenet kvinnlig könsstympning diskuteras djupare i de två underrubriker som följer.

5.1.1 Övergrepp och brott

Den globala diskussionens beskrivning och den svenska lagstiftningens beskrivning av kvinnlig könsstympning är att det är ett brott mot mänskliga rättigheter och brott mot rätten till sin kroppsliga integritet (NCK, 2011). I studiens analyserade artiklar presenteras bevis på att samma beskrivning dominerar, med en benämning som eller jämförelse med en brottslig handling eller ett övergrepp i 51 av 69 artiklar. Fokus ligger på medicinska och sexuella komplikationer av ingreppen och att könsstympning ska motarbetas varhelst det förekommer.

Följande är exempel där artiklarna definierar kvinnlig könsstympning som ett brott då det beskrivs som barnmisshandel, enormt övergrepp och tortyr:

“Kvinnlig könsstympning är inte bara en fruktansvärd sedvänja, utan det är ett enormt övergrepp som syftar till att kontrollera kvinnans sexualitet. En feministisk kamp som inte synliggör att oskyldiga flickor och kvinnor torteras och lämnas med fysiska och psykiska ärr, är inte en feministisk kamp värd namnet.” (Aftonbladet, 2016-08-13)

“Somaliland, där hon föddes, är den självständiga norra delen av Somalia. Där könsstympas än i dag, enligt __, 95 procent av alla flickor - som en garanti för att flickan är oskuld när hon gifts bort. Det är fasansfullt. Det är grov barnmisshandel, säger __.” (Aftonbladet, 2012-10-06)

“Jag ser omskärelse som ett slags tortyr. Tjejerna får inte välja det själva, säger __. Han är född i Uganda. Där är könsstympning inte lika vanligt som i Eritrea.” (Aftonbladet, 2000-05-29)

Den sociala normen anses genom tidigare forskning vara en stark anledning bakom traditionen av kvinnlig könsstympning (Mackie et al., 2015). I ett land som Sverige där media och lagstiftningen pekar på det olagliga och skadliga i en handling är den sociala normen att inte utföra kvinnlig könsstympning på sina barn. Det gör att det sociala trycket som behövs för att utgöra en social norm är motsatt den från regioner som stödjer ingreppet i svenska sammanhang och att vara en bra förälder innebär att inte könsstympa sina döttrar (Mackie & LeJuene, 2009).

5.1.2 Tystnad och skam

Resultaten i den här studien visar också på att kvinnlig könsstympning är definierat som ett tabubelagt ämne, både från personer som är könsstympade och från andra, vilket bidrar till att skam och tystnad präglar diskussionen. Tystnaden och skammen som omringar ämnet menar forskning är en anledning till fortlevnad av traditionen då informationen om skador och konsekvenser inte sprids (Johnsdotter & Essén, 2016; Johnsdotter et al., 2005). Att kvinnlig

könsstympling är ett tabubelagt ämne som inte diskuteras i den vardagliga debatten gör att fenomenet blir främmande för en medborgare vars sociala norm är att inte stödja traditionen. Tystnaden och skammen som följer ett tabubelagt ämne i ett socialt sammanhang där det dessutom är betraktat och beskrivet som ett brott är också en anledning till fortlevnad av traditionen då informationen om skador och konsekvenser inte sprids (Johnsdotter & Essén, 2016; Johnsdotter et al., 2005). Genom studiens analys beskrivs dock även ämnet som tabu att tala om i länder som stödjer kvinnlig könsstympling, då en del av traditionen är att det inte diskuteras, exempelvis:

“Kvinnlig könsstympling är inget man talar om i hennes hemland. Men ___ har brutit tystnaden - och det väcker starka känslor. Tycker kampen är "äcklig". Priset hon kan få betala för sin kamp är högt. - Min mamma tycker inte om det. Hon tycker att det är äckligt, att jag smutskastar kulturen och är emot kvinnor - hon förstår inte. Det är ju tvärtom, säger ___.” (Aftonbladet, 2012-10-06)

Tystnaden som omringar ämnet beskrivs även i bland annat den här artikeln:

“För det är ju just tystnad som kännetecknar många frågor som särskilt rör kvinnor. Kvinnor som blir slagna av sina män döljer sina blåmärken. Offer för sexuella övergrepp anmäler inte. Kvinnor som utsätts för könsstympling pratar aldrig om det. Dessutom vågar ingen fråga. Ingen vill lägga sig i. Det angår oss inte tänker vi och så läggs locket på och trycks ned av tyngden från skammen.” (Aftonbladet, 2017-07-29)

Tystnaden kring ämnet är det som får samhället till att se till media som informationskälla (Johnsdotter, 2010). Genom studiens analys är temat ‘upprätthållen praktik’ även ett genomsyrande tema i de analyserade artiklarna, då det definieras som en pågående problematik och upprätthållen praktik genom beskrivningar likt: “man slutar inte stympla kvinnor för att man byter land” (Aftonbladet, 2000-10-13), “det är dags att svensk lag mot kvinnlig könsstympling börjar tillämpas” (Aftonbladet, 2016-08-13), “Nu gäller det att vi samlar alla goda krafter i samhället för att skydda oskyldiga barn” (Aftonbladet, 2001-09-12)

och “Vi måste göra allt vi kan för att stoppa att flickor som bor i Sverige eller på andra platser tvingas genomgå sådana här förfärliga ingrepp” (Aftonbladet, 2001-11-18).

Då den tidigare forskningen och analyserade artiklarna påpekar tystnaden kring ämnet kan jag inte annat än att undra över ifall det stämmer att överdrifter i media kan påverka de som är i gränslandet till beslut att utföra könsstympning på sina döttrar. Tabu och tystnad i den egna kulturen kring ämnet gör att det inte talas om och med de påtryckningar som sägs finnas från hemlandet, inom den egna släkten, kan grupptricket vara avgörande (Wahlberg et al., 2019). Information från media om en upprätthållen praktik som var ett av de framträdande teman även från den här studiens analys kan vara det som gör att de får bilden av att “alla andra gör det”. Den starka moraliska aspekten där tonen i de flesta artiklar, även där det skrivs om en upprätthållen praktik, anspråkar på att det är skadligt med kvinnlig könsstympning framförallt med betoning på medicinska komplikationer från ingreppet. Även forskningen, trots våldsam mediadebatt, menar på att det bara finns två kända fall av kvinnlig könsstympning i Sverige sedan lagstiftningen år 1982 (Johnsdotter et al., 2005; Wahlberg et al., 2019). Det här tyder på att viljan att göra det bästa för sitt barn, som i svenska sammanhang och den rådande sociala normen här innebär en avböjning från den gamla traditionen väger tyngre än de påstådda/upplevda påtryckningar från hemlandet.

5.2 Fortlevnad av traditionen i Sverige

Resultatet i studien presenterar framställningen av fortlevnaden av traditionen i Sverige genom artiklarnas beskrivningar av de tusentals flickorna som lever i risk och de stora mörkertalen av könsstympade flickorna, vilket diskuteras i första underrubriken. Vidare pekar studiens resultat på att information är verktyg i bekämpningen av kvinnlig könsstympning, då de länder som stödjer ingreppet gör det på bland annat falska religiösa grunder. Med det menar jag att när problem beskrivs genom en krävd åtgärd blir den allmänna bilden att det finns en fortlevnad av traditionen, vilket diskuteras vidare i den andra underrubriken.

5.2.1 Riskzoner och mörkertal

I både analysen och tidigare forskning framkom återkommande temat ‘upprätthållen praktik’ som indikerar på att ingreppet utförs även efter migration. I ungefär en femtedel av de 69

analyserade artiklarna anses det finnas ett mörkertal av utsatta kvinnor, vilket ger en antydning på att traditionen kan fortgå i Sverige. Här följer några exempel på artiklar som tar upp mörkertal:

“Mörkertalen är stora. Statistiken om många typer av våld såsom sexuellt våld, kvinnomisshandel, barnmisshandel eller kvinnlig könsstympning är mycket ofullständig och det enda vi med säkerhet vet är att de rapporterade fallen av våld och övergrepp endast utgör toppen av ett isberg.” (Aftonbladet, 2004-04-15)

“Enligt UNHCR beräknas cirka 125 miljoner av världens kvinnor ha genomgått en könsstympning. I Sverige tros det röra sig om tusentals fall, men mörkertalet är stort.” (Aftonbladet, 2014-06-24)

“Det finns så många flickor och kvinnor i Sverige som behövt utstå könsstympning, men ingen ser dem. Att någon bestämmer sig för att kapa en annans människas kroppsdel är ett jätteallvarligt övergrepp. Många skadas för livet.” (Aftonbladet, 2015-02-12)

”Det går i dag, just den här dagen, 130 miljoner kvinnor på jorden som fått sina underliv förstörda. Enligt Socialstyrelsen finns 38 000 drabbade i Sverige. Av dem är 7 000 flickor under 18 år.” (Aftonbladet, 2015-06-11)

Formuleringarna i artiklarna ger påståenden en hög sanningshalt, där även siffrorna utan källor framställs som faktabaserade. I drygt hälften av de analyserade artiklarna nämns det att det finns flickor i Sverige som riskerar att bli utsatta för ingreppet där riskzonen utgjorde en underkategori i analysen. Det är i hög grad Socialstyrelsens uppskattning för hur många svenska flickor som befinner sig i riskzonen eller en överdrift av siffrorna som används i artiklar: 19 000 svenska flickor befinner sig i riskzonen (Socialstyrelsen, 2015). I analysen av artiklarna nämns även att det finns en risk för flickor att utsättas för ingreppet på resor till hemlandet. Att de exempelvis under sommarlovet kan tas till sitt hemland för att bli stympade:

”Sommaren är en riskperiod där många flickor riskerar att bli utsatta för kvinnlig könsstympning. Många familjer återvänder till sina forna hemländer och då pressas föräldrar ofta av släkten och omgivningen att utsätta sina döttrar för denna fruktansvärda och omänskliga tortyr.” (Aftonbladet, 2016-08-13)

Dock handlar de flesta artiklarna om redan utsatta personer och hur man kan hjälpa dem. I en handfull artiklar nämns det att Socialstyrelsen inte har några indikationer på att ingreppet sker i någon större omfattning i Sverige “Det finns inte något bevisat fall, men vi hör rykten” (Aftonbladet, 2000-10-13). Det finns paralleller till Johnsdotters (2010) tankar om att personer bör framstå som att de har god moral då de talar om könsstympning. Enligt Burr (2003) och socialkonstruktivismen skapar vi samtalen tillsammans baserade på bland annat politiska intressen eller diskursen som sprids via media. Då moraliska normen väger tungt, speciellt i Sverige, kan det finnas en rädsla i att uttala sig om något annat än negativiteten kring kvinnlig könsstympning. Resultaten visar på att det är lättare att ta i gällande siffror eller uttryck för att bevisa den egna goda moralen än att inte göra det, för genom att visa tydligt var den egna moraliska kompassen pekar understryker hen sina egna åsikter om ämnet.

5.2.2 Information som verktyg

Forskningen visar på att övergången till ett nytt socialt sammanhang genom migration kan få trycket till kvinnlig könsstympning minska, vilket i sin tur gör att individer kan ifrågasätta och omdefiniera sociala normer och konventioner (Johnsdotter, 2002; Mackie och LeJeune, 2009). Genom studiens resultat har även information framkommit som ett tema i det analyserade materialet, där information och utbildning om kvinnlig könsstympning är flera av artiklarnas lösning till utrotning av traditionen. Att det behövs en lösning är en signal om en upprätthållen praktik och säger därför oss, allmänheten, något om fortlevnaden av traditionen:

”Det måste till information och upplysning för att få stopp på den här tusenåriga tortyren.” (Aftonbladet, 2015-02-12)

Enligt Wahlberg, Johnsdotter, Ekholm Selling och Essén (2019) menar ofta media att kvinnlig könsstympning rör sig om religion och att det kan ha skadliga effekter att få något att framstå som en tro utan bevis på att det finns i helig text. Studiens resultat visar tvärtom, där flertalet av de analyserade artiklarna betonar att det inte finns något religiöst betingat krav till ingreppet i varken Koranen eller i Bibeln. Här följer exempel på det:

“I Sverige är könsstympning ett brott och det alldeles oavsett om det skulle kunna ses som en inskränkning i religionsfriheten. Visserligen förespråkar varken Koranen eller Bibeln denna grova form av kvinnomisshandel, lika lite som kravet att kvinnor skall klä sig i heltäckande niqab eller burka.” (Aftonbladet, 2012-02-26)

”Ungefär samtidigt med den första hatvågen pågick den svenska diskussionen om hedersmord och också där fanns starka inslag av ren och skär islamofobi. Exempelvis föreställningen att hedersmord, liksom kvinnlig könsstympning, kvinnomisshandel och kåldolmeklädsel var genuina uttryck för islam som religion.” (Aftonbladet, 2016-11-27)

“Kvinnorörelsen hävdar istället att könsstympning varken är religiöst eller kulturellt betingat utan resultatet av en patriarkal världsordnings uppfinningsrika förtryckarmekanismer.” (Aftonbladet, 1995-11-23)

Generellt i ett mångkulturellt samhälle sker även samspel med andra, däribland muslimer som traditionellt inte stödjer kvinnlig könsstympning, ens i deras hemland, och genom det och budskap från media ifrågasätts och omprövas det religiösa krav som flera tror finns (Johnsdotter, 2002). Personliga berättelser har vittnat om att många efter migration blivit väldigt upprörda när de fått veta att könsstympning inte hade något med religion att göra och att de med den vetskapen inte alls velat genomföra ingreppet (Jacobson et al., 2005). Vilket även kommer fram genom bland annat den här artikeln:

“För de religiösa ledarna innebar mötet att samtliga lovade att upphöra med könsstympning. Ett löfte majoriteten också har hållit. Men för ___ var det mer

personligt än så. I 40 års tid hade hon stympat barn i tron att hon gjorde det för Gud. Upptäckten att det inte var på det viset knäckte henne. Med tårarna rinnande längs kinderna kastade hon sin kniv på marken och bad om förlåtelse. ___, 40, var också på mötet. Hon hade också arbetat som könsstymperka i sin by. - Nu i efterhand är det svårt att förklara hur man resonerade, säger hon och tittar ned i marken.” (Aftonbladet, 2012-03-27).

5.3 Medias betydelse för uppfattningen av kvinnlig könsstympning

Följande del av resultatdelen berör syftets andra del och ska genom en underrubrik beskriva vad artiklarna förmedlar för budskap kring medias betydelse för kvinnlig könsstympning kopplat till studiens forskning. Forskning menar på att det finns stora glapp mellan vad som förmedlas till medborgarna genom media och vad forskningen kommer fram till gällande kvinnlig könsstympning (Johnsdotter et al., 2005; Wahlberg et al., 2019). Vidare pekar studiens resultat snarare på att media kan användas som ett verktyg i bekämpningen av kvinnlig könsstympning.

5.3.1 Media som verktyg

Det tredje temat som framkom genom analysprocessen av studiens empiriska material är ‘mot förändring’ och med det menas att diskussionerna pekar på att det finns en pågående förändring om traditionen kvinnlig könsstympning, vilket även framkommer i den tidigare forskningen. Hur ämnet pratas om, alltså vad som sägs i media, kommer ha betydelse för att påverka ansträngningarna att ändra eller helt utrota praktiken eftersom att människor generellt är påverkade av medias framställning (Shehata, 2012). I ämnet kvinnlig könsstympning kan individers attityder även vara påverkade av det upplevda grupptricket (Wahlberg et al., 2019). Mönster som framträtt i forskningen har även andra aspekter av mediainflytande då ålder bekräftats som en faktor till benägenheten att låta sina döttrar genomgå könsstympning, där de yngre är mindre benägna än de äldre (Pashaei et al., 2016; Johnsdotter & Essén, 2016).

Mediainflytandet på den yngre generationen antyder att kvinnlig könsstympning kommer att minska i framtiden eftersom de nya generationerna även har större tillgång till media och information. Det finns också en pågående global debatt kring ämnet som med tiden kommer

ut till fler och fler genom medias och internets utveckling. Även feministiska rörelser och mänskliga rättighetsorganisationer har mer framfart i arbetet med kvinnor nu än tidigare där metoo-rörelsen blev ett avgörande avstamp i bekämpning och belysning av orättvisor/utnyttjanden av kvinnor. Det finns numera mer möjlighet till stöd för de som väljer att tala ut om upplevelser och åsikter men också möjligheter till det via fler forum, därav även anonyma forum på internet. De ger framförallt den yngre generationen fler möjligheter till information på olika plan och kunna ta mer informerade beslut gällande framtiden och sina barn. Det är mer och mer vanligt att informationen och framförallt människors upplevelser kommer fram på olika håll, exempelvis vågar fler tala ut:

”Skam är det mäktigaste vapnet som det patriarkala samhället använt för att kontrollera oss kvinnor. Den kuvar oss till att lyda. Kvinnans sexualitet är som oftast i fokus och hela tiden sedd utifrån mannens perspektiv.” (Aftonbladet, 2017-07-29)

I analysen framkommer även konkreta exempel på förändring genom exempelvis lagändringar i länder som varit kända för att stödja kvinnlig könsstympning förut, bland annat Nigeria som benämnts som könsstympningens högborg:

“Det är nu förbjudet att könsstympla flickor och kvinnor i landet [Nigeria]. Det vill inte säga lite. Nigeria, Afrikas mest befolkade land, anses vara ett av kontinentens stora makthus, men det är också könsstympningens högborg. Var fjärde kvinna där är drabbad och människorättsorganisationer hoppas att trenden ska sprida sig till de 28 övriga länder som fortfarande aktivt stympar kvinnor.” (Aftonbladet, 2015-06-11)

Forskningen pekar på förändring i form av att invandrare som migrerat till Sverige i stor utsträckning uppger att de frångått traditionen helt (Johnsdotter, 2010; Wahlberg, 2017; Wahlberg et al., 2019). Symbolisk könsstympning har också ersatt det verkliga ingreppet (Wahlberg et al., 2019; Pashaei et al., 2016). I andra studier som visar på att traditionen har “nedgraderats” till stickning istället för de större traditionella ingreppen (Wahlberg, 2017). Graden av attitydförändring i de fallen kan dock diskuteras då stickning fortfarande är

klassificerat som kvinnlig könsstympning (Wahlberg, 2017; WHO, 2018). Andra exempel om förändringar i samhällen beskrivs också i artiklarna och går i förändringens anda:

"__ är ett offer för den grymmaste behandling kvinnor kan utsättas för, säger __, hustru till Egyptens president. Fallet med __, som dog av en överdos bedövningsmedel, har väckt enorm uppmärksamhet. En undersökning som FN gjorde 2003 visar att 97 procent av de gifta kvinnorna i Egypten omskurits. Kanske blir det en ändring nu. - __s död är början till slutet för kvinnlig omskärelse i Egypten, säger __." (Aftonbladet, 2007-07-01)

"Över 1 000 byar i Senegal ska upphöra med kvinnlig könsstympning. Det är lokala hövdingar och religiösa ledare som beslutat att överge sedvänjan, sade FN-organet Unicefs Senegalrepresentant __ i går. Den senegalesiska regeringen har tagit krafttag mot könsstympning de senaste åren" (Aftonbladet, 2003-09-24)

Sedan finns även en artikel som inte tror att förändringen kommer ske så snabbt trots att det kan ske snabba förändringar i länders lagstiftningar:

""Revolutionen är inget trollspö", skriver __. Förändringsprocesser som inte bara handlar om politisk makt utan om djupa kulturella mönster är långsamma." (Aftonbladet, 2013-07-23)

I grunden förstår vi andra som vi förstår oss själva. Sverige är ett land som grundar värderingar, lagar och samhälle utefter individualismen och det mesta som möts på i samhället individanpassat på olika sätt. En kultur där självförverkligande är det viktigaste idealet kan lätt krocka med den kollektivistiska kulturen där en av de starkaste normerna är individuell uppoffring. Isman, Ekéus och Berggren (2013) baserade sin forskning på enskildas berättelser efter migrering till Sverige där kvinnorna uppgav att könsstympning utförs för att bevara kvinnans oskuld ända fram till bröllopet och där de blodiga lakanen från bröllopsnatten kunde visas upp för familjerna som ett bevis på det. Även andra forskare med studier från egna berättelser beskriver fenomenet som en social norm och något som

förväntades av dem (Wahlberg, 2017; Johnsdotter et al., 2005; Johnsdotter & Essén, 2016). De olika synerna och definitionerna av vad kvinnlig könsstympning räcker gör att personer som står med en fot i varje struktur kan känna sig splittrade. Många gånger blir skillnaderna synliga för dem genom media och att det är medias mening att föreställa idén om skillnaderna i syn på ingreppet på ett grafiskt sätt i förhoppning om att det bidrar till att rädda flickor i riskzon (Johnsdotter, 2010).

Både studiens resultat och forskningen lutar sig på att spridning av information om skadliga medicinska och sexuella komplikationer från ingreppet har påverkat omfattningen av kvinnlig könsstympning. Med utgångspunkt i Mackie och LeJuenes forskning (2009) om sociala normer och konventionsteorin där deras jämförelse mellan fotbindning i Kina och kvinnlig könsstympning visar på möjligheterna med ett drastiskt avslut av en konvention. Det betyder att viljan att göra det som är bäst för sitt barn är en moralisk norm och väger tyngst oavsett kultur. Moraliska normer, framförallt inte de som har en biologisk koppling så stark som mellan förälder och barn är inte lätta att förändra. Däremot bevisar Mackie och Lejeunes (2009) forskning att den sociala normen kring hur en förälder kan göra det som är bäst för barnet kan förändras, dessutom drastiskt om tron på konventionen avskaffas.

6 Avslutande diskussioner

Avslutningsvis sammanfattar jag mina huvudsakliga resultat i koppling till mitt syfte och mina tre frågeställningar. Med min studie har jag velat undersöka hur Aftonbladet har framställt bilden av kvinnlig könsstympning från år 1995 till år 2020 samt undersöka medias betydelse för konventionen. Jag har med de olika teoretiska perspektiven studerat och analyserat vad materialet säger om definitionerna av kvinnlig könsstympning, hur dess fortlevnad i Sverige framställs. Genom analysprocessen framgick ett antal underkategorier och tre teman, 'upprätthållen praktik', 'information' och 'mot förändring' som har använts för att hjälpa till att besvara mina tre frågeställningar.

Den första frågeställningen berörande de definitioner som Aftonbladet använder i studiens material om kvinnlig könsstympning var i enighet med den globala diskursen, vilket betyder att det definieras som ett brott mot mänskliga rättigheter och ett brott mot rätten till sin kroppsliga integritet. Det definieras även som ett tabubelagt ämne som är präglat av tystnad och skam. Ämnet diskuteras varken i svenska vardagen där det ses som ett främmande fenomen eller i kulturer som betraktar det som en naturlig del av att bli kvinna vilket betyder att det inte sprids information från mun till mun. Framställningen av ett brott och uttryck som framkommit i analysen om att Sverige måste agera nu, att ämnet är präglat av tystnad och skam ger oss, allmänheten, bilden av att det pågår bakom ryggen på oss och därför bidrar det till bilden av en 'upprätthållen praktik'.

Studiens andra frågeställning om framställningen av fortlevnaden av traditionen i Sverige, besvaras genom beskrivningar av stora antal mörkertal flickor som blir utsatta för kvinnlig könsstympning. Det visade sig även användas grafiska uttryck i omfattning av flickor i riskzon och vad som betraktas som kriterier för att vara en flicka i riskgrupp för kvinnlig könsstympning, vilket det finns delade meningar om dess betydelse. En av anledningarna bakom fortlevnaden av traditionen framställs som okunnighet angående konsekvenser av ingreppet och att information och utbildning från västvärldens kultur är lösningen på att utrota praktiken. I tidigare forskning har det framkommit att budskapet om upprätthållen praktik även efter migration kan innebära risk för flickor som faktiskt lever i riskzon där dennes föräldrar kan se den förmedlade bilden om fortsatt praktik som påtryckningar att hålla kvar vid hemlandets kultur. Forskare erkänner att hur referensgruppen tänker kring en social norm påverkar individen i hur den ska förhålla sig till den ursprungliga traditionen i det nya landet (Johnsdotter et al., 2005; Wahlberg, 2017).

Jag måste även påpeka att eftersom jag valde socialkonstruktivism som ett perspektiv var jag medveten om att redan vid valda uttryck såsom "utsatta kvinnor" har jag som forskare lagt till en subjektiv bedömning, då vi tenderar att koppla ordet 'utsatt' till något negativt. Sahlin (2002) talar om den sociala världens existens bortom konstruktionen av den. Då jag valde 'kvinnlig könsstympning' som begrepp i min studie utefter grunden i svensk lagstiftning utgick jag också ifrån de sociala institutionerna och kulturen i Sverige där kvinnlig

könsstympling är ett brott och ett brott är något du utsätts för. Konstruktioner som finns från institutioner då och där vi föds konfronterar oss oberoende av den enskilda individens vilja, vilket gör dem viktiga att förhålla sig till (Sahlin, 2002). Utifrån dagordningsteorin om medias framställning av de orelaterbara får vi vidare information om hur kvinnornas personliga berättelser bekräftar utsattheten i vad de varit med om. Berättelserna och omfattningen i media ger oss en bild av en upprätthållen praktik även i Sverige då media är medborgarnas informationskälla genom media.

Genom studiens tidigare forskning fick jag en bild av att media trycker på omfattningen av kvinnlig könsstympling i Sverige genom att nämna det som ett utbrett och stort problemområde, vilket jag tog som många artiklar till antalet. Här ser jag att mitt metodval och valda empiri med begränsning på en tidning, Aftonbladet, och ett begreppsval, kvinnlig könsstympling, gör att representativiteten är låg och inte kan ge generella svar i större skala. Det kan inte heller stå för att ge svar på omfattningen av artiklarna som nämns i tidigare forskning men det kan besvara mitt syfte. Med utgångspunkt där, i min studies syfte, anser jag att 69 artiklar som, efter avgränsning, är samtliga av artiklarna som beskriver bilden av kvinnlig könsstympling i Aftonbladet under 25 års tid inte är speciellt många. Enligt dagordningsteorin ger media ledtrådar om vilka ämnen som är viktiga genom att belysa dem (McCombs, 2004). Enligt den teorin och med utgångspunkt i mitt syfte är alltså kvinnlig könsstympling inte ett så viktigt ämne i media som den tidigare forskningen vill få oss att tro.

Jag är redo att hålla med Johnsdotters (2010) teori om att människor som kritiserar ogrundade påståenden om ämnet eller betraktar det som överdrivet riskerar att framstå som okänsliga och det kan vara en anledning till att det i tidningarna förekommer återkommande indikationer på fortlevnaden av kvinnlig könsstympling i Sverige. Dessa fruktansvärda utsagor som finns om ingreppet borde dock aldrig förminskas men finns det risk för negativa konsekvenser av överdrifter anser jag att det bör väga tyngre än att bevisa den egna moralen.

Studiens tredje frågeställning och den andra delen av syftet berör medias betydelse för kvinnlig könsstympling där även det tredje framkomna temat från analysprocessen

diskuterades; mot förändring. Där en slutsats som drogs var att flera artiklar och även forskning pekar på att det finns en pågående förändring mot kvinnlig könsstympning, inte bara i Sverige utan i världen. Resultatet visade också att medias framställning kan ha betydelse för förändringen och att media kan användas för att förmedla förändringen istället för att uppge en eventuellt överdriven omfattning av en upprätthållen praktik. Det förstnämnda menar jag kan göra att familjer som står i valet och kvalet kan välja att gå ifrån traditionen medan de senare kan få dem att följa traditionen. Det finns även argument som pekar på att även om artikeln förmedlar en bild av en upprätthållen praktik förmedlas samtidigt skadliga konsekvenser av ingreppet och informerar om att det är en icke religiöst betingad praktik, vilket kan vara ny information för läsaren. Det här och att det definieras som ett brott kan göra att den moraliska normen att vilja ens barns bästa kan väga tyngre och att man väljer att bejaka det nya landets sociala norm som inte stödjer kvinnlig könsstympning.

Avslutningsvis tolkar jag genom den här studien att om media har makten att agera informationskälla kan det vara ett verktyg till utrotning av kvinnlig könsstympning. Med verktyg menar jag att då kvinnlig könsstympning betraktas som ett tabubelagt ämne och är nedtystat kan information kan vara en räddning och media ett sätt att få ut informationen med, även golbalt. Vid möjlighet på vidare forskning om hur kvinnlig könsstympning framställs hade det varit intressant att se hur det skulle gå till och hur det skulle mottas. Jag hade också velat fokusera på hur diskursen och framställningen av kvinnlig könsstympning förändrats under tid.

7 Referenslista

Abdi, R. (2012) Carving culture: Creating identity through female genital cutting. *Durham Anthropology Journal*. 18(1)

Aftonbladet (2019a) <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/p6opWj/nastan-fyra-miljoner-lasare-varje-dag> [Hämtad: 2020-05-16]

Aftonbladet (2019b) <https://www.aftonbladet.se/a/LOIQ4/om-aftonbladet> [Hämtad: 2020-05-16]

Bryman, A. (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl. 2. Stockholm: Liber AB

Burr, V. (2003) *Social Constuctionism second edition*. Routledge New York: Taylor & Francis Ltd.

Danielson, E. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I: Henricson, M (red.), *Vetenskaplig terori och metod; Från idé till examination inom omvårdnad*. Polen: Studentlitteratur.

Graneheim Hällgren, U. & Lundman, B. (2004). Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105-112. doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.

Isman, E., Ekéus, C., & Berggren, V. (2013). Perceptions and experiences of female genital mutilation after immigration to Sweden: An explorative study. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 4, 93-98. doi: 10.1016/j.srhc.2013.04.004

Jacobson, D., Glazer, E., Mason, R., Duplessis, D., Blom, K., Du-Mont, J., Jassal, N., & Einstein, G. (2018). *The lived experience of female genital cutting (FGC) in Somali-Canadian women's daily lives*. PLoS ONE, 13(11). doi: 10.1371/journal.pone.0206886

Johnsdotter, S., Aregai, R., Carlbom, A., Moussa, K., & Essén, B. (2005). *"Aldrig mina döttrar" en studie om attityder till kvinnlig omskärelse bland etiopier och eritreaner i Sverige*. Stockholm: Rädda Barnen.

Johnsdotter, S. (2002) *Created by God. How Somalis in Swedish Exile Reassess the Practice of Female Circumcision*. Lund University; Department of Sociology

Johnsdotter, S. (2010) Kvinnlig omskärelse – en påstått utbredd men dold praktik I: Johnsdotter, S. & Carlbom, A. (red.) *Goda sanningar. Debattklimatet och den kritiska forskningens villkor*. Lund: Nordic Academic Press.

Johnsdotter, S. & Essén, B. (2016) Cultural change after migration: Circumcision of girls in Western migrant communities. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*. 32:15–25.

Lundman, B. & Graneheim Hällgren, U. (2017). Kvalitativ innehållsanalys. I: Höglund-Nielsen, B. & Granskär, M. (red.). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur

Mackie, G. & LeJeune, J. (2009) Social Dynamics of abandonment of harmful practices: A new look at the theory. *Special Series on Social Norms and Harmful Practices*, UNICEF

Mackie, G., Moneti, F., Shakya, H. & Denny, E. (2015) *What are Social Norms? How are They Measured?* UNICEF / University of California, San Diego, Center on Global Justice

McCombs, M. (2004). *Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen*. (1. uppl.) Stockholm: SNS förlag.

Nationellt Centrum för Kvinnofrid. NCK. (2011) *Kvinnlig omskärelse/könsstympning i Sverige - en kunskaps- och forskningsöversikt* (1. uppl.) Uppsala: NCK-rapport

Pashaei, T., Ponnet, K., Moeeni, M., Khazae-Pool, M. & Majlessi, F. (2016) *Daughters at risk of female genital mutilation: Examining the determinants of mothers' intentions to allow their daughters to undergo female genital mutilation*. PLoS ONE. 11(3):1–12.

Sahlin, I. (2002) ”Sociala problem som verklighetskonstruktioner”. I Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.

SFS 1982:316. (1982) Lag med förbud mot könsstympning av kvinnor. Stockholm: Socialdepartementet.

Shehata, A. (2012) Medierna och makten över publiken I: Nord, L. & Strömbäck, J. (red.) *Medierna och demokratin*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Socialstyrelsen. (2002). *Kvinnlig könsstympning* [Broschyr]. Stockholm: Socialstyrelsen. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/>

[2002-114-77_200211477.pdf](#) [Hämtad 2020-04-20]

Socialstyrelsen. (2015). *Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstympning: en uppskattning av antalet*. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2015-1-32.pdf> [Hämtad: 2020-04-20]

Strömbäck, J. (2000). *Makt och medier: samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska maktavarna*. Lund: Studentlitteratur AB.

United Nations Children's Fund. UNICEF. (2019). *Fakta om kvinnlig könsstympning*. Tillgänglig: <https://unicef.se/fakta/kvinnlig-konsstympning> [Hämtad 2020-04-12]

United Nations Population Fund. UNFPA. (2019). *Female genital mutilation*. Tillgänglig: <https://www.unfpa.org/female-genital-mutilation> [Hämtat 2020-04-26]

Världshälsoorganisationen WHO. (2018). *Female genital mutilation*. Tillgänglig: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation> [Hämtad 2020-04-20]

Wahlberg, A. (2017) Continuity or Change? Improved Understanding of Attitudes Towards Female Genital Cutting after Migration from Somalia to Sweden. *Digital Comprehensive Summaries of Uppsala Dissertations from the Faculty of Medicine 1401*. 94 pp. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Wahlberg, A., Johnsdotter, S., Ekholm Selling, K. & Essén, B. (2019) Shifting perceptions of female genital cutting in a Swedish migration context. *PLoS ONE*, (14):12

Wenneberg, Søren Barlebo (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Wiklund, M. (2006) *Kunskapens fanbärare. Den goda läraren som diskursiv konstruktion på en mediearena*. Örebro: Universitetsbiblioteket.

8 Empirilista

Artiklar från Aftonbladet och hämtade från Retriver 2020-04-20

Artikel	Artikelnamn	Datum
1	Gunilla vägrar ge upp	2017-12-11
2	Det mäktigaste vapnet är skam	2017-07-29
3	Vänsterns rädsla för att hamna i lag med SD har förblindat dem	2016-11-27
4	Låt folk bestämma sina kläder själva	2016-09-06
5	Svensk lag ska även gälla könsstympare	2016-08-13
6	Äntligen ett förbud mot könsstympning i Nigeria	2015-06-11
7	Slakten på de små flickorna måste stoppas	2015-02-12
8	"Hon skar bort klitoris"	2015-02-12
9	Hälsointyg kan ge flickor bättre skydd	2014-06-30
10	Bryt den brutala hederskulturen	2014-06-24
11	"De dödade en del av mig"	2013-10-17
12	Experten: Stämpla dem inte som förstörda	2013-10-17
13	Revolution är inget trollspö	2013-07-23
14	Invandrarkvinnorna har högre dödlighet	2012-11-06
15	Ifrah kämpar för alla andra flickors skull	2012-10-06
16	Fel kalla manlig omskärelse könsstympning	2012-09-25
17	Hon stympade flickor - i 40 år	2012-03-27
18	Sverige ska inte tillåta kvinnoförnedrande mundering i skolorna	2012-02-26
19	Litterär gryning	2010-03-12
20	Kväljande skärpa om könsstympning	2009-06-05
21	Ingen rubrik tillgänglig	2009-04-29
22	EU har tagit ställning mot barnaga	2008-10-10
23	Hon ger sig aldrig	2007-12-15
24	Det här är vidrigt	2007-11-26
25	Makt, pengar, sex - och Gud	2007-08-05
26	Badour, 12, dog av könsstympning	2007-07-01
27	Glädjande brist på hedersmord i Sverige	2006-01-22
28	Jeanette, 34: Blodet forsade	2005-04-25
29	Intimkirurgiska ingrepp på kvinnor, som att göra	2004-05-10
30	Dags för tv att avslöja morderna som inte finns	2004-04-18
31	Vad kostar mäns våld?	2004-04-15
32	Könsstympning stoppas i Senegal	2003-09-24
33	Öppet brev till farmor	2003-06-01
34	Ge kvinnor makt över sin kropp	2002-12-11
35	Här är den nya kvinnorörelsen	2002-12-08
36	Kvinnor mot kvinnor	2002-09-29

37	- Silikonbröst är könsstympling	2002-09-24
38	Könsstympare åtalas i Sverige	2002-07-10
39	Malena	2001-11-18
40	Alla goda krafter måste sättas in mot övergreppen	2001-09-12
41	Maj Britt Theorin borde skämmas	2001-09-12
42	'Religiösa ledare står bakom stymplingen'	2001-09-06
43	Åtala de svenska könsstymparna	2001-09-06
44	Brist på pengar hotar arbetet mot stympling av flickor	2001-09-06
45	Unga flickor könsstympas - utomlands	2001-09-05
46	Replik Förbud mot omskärelse ingen lösning	2001-04-12
47	- Stoppa lagen om att få könsstympa pojkar	2001-03-30
48	Varje dag blir 6 000 flickor könsstymgade	2001-03-12
49	Malena	2000-11-05
50	Görs på minst 2 000 unga varje år	2000-10-17
51	Socionomen: Man slutar inte att stympa kvinnor för att man byter hemland	2000-10-13
52	- Omskärelse är tortyr	2000-05-29
53	- Jag vill stoppa könsstympling	1999-09-20
54	- Du har brutit tabut	1999-09-20
55	Allt färre flickor blir könsstymgade i Egypten	1999-08-13
56	STOPP DÄR	1999-07-01
57	Stopp för könsstympling	1998-09-04
58	Tillåtet att köns-stympa	1997-05-30
59	Fall 1: Fauziya fick asyl i USA	1997-01-23
60	Kanada ger sedan 1993 asyl	1997-01-23
61	"Låt inte min dotter bli könsstympad"	1997-01-23
62	Oj, nu är det fart på riksdagskvinnorna!	1996-10-21
63	Kvinnor vill stoppa debatt om könsstympling	1996-08-21
64	Vi måste göra upp med vår egen kultur	1995-11-27
65	EVA X MOBERG om Jan Myrdal, kulturrelativismen och jakten på oliktankande... vem tjänar på det?	1995-11-23
66	TV i går: Blunda inte för könsstympling	1995-11-23
67	Tusentals flickor i Sverige hotas av omskärelse	1995-06-12
68	- Du har fel, "Blomman"	1995-01-25
69	Amele flydde för att slippa könsstympling, Maria mördades för att rädda familjens heder	1995-01-11

9 Bilaga

Ett analys exempel från varje skapad underkategori. Artiklarna numrerades i det transkriberade materialet med siffrorna 1-69# för att lättare kunna skilja dem åt under bearbetningen av datan.

Meningsbärande enhet	Kondenserad meningsenhet	Kod	Underkategori, underkategorier	Tema/teman
15# Det tog lång tid även efter hon kom till Sverige innan hon förstod vad smärtan [i underlivet] kom från	Det tog lång tid innan hon visste varför hon hade ont i underlivet	Hon visste inte konsekvenserna av könsstympning	Information och utbildning kan hjälpa	Information
10# I Sverige finns flest könsstympade i Eurpoa.	Sverige har flest könsstympade i Europa	Könsstympning finns i Sverige	Mörkertal Riskzon	“Upprätthållena praktik”
17# Hon trodde det stod i Koranen. “Jag visste inte bättre”	Ändrade inställning efter insikt om att handlingen inte står i Koranen.	Information leder till förändring	Inget religiöst betingat	Information

2# Skam är det mäktigaste vapnet som det patriarkala samhället använt för att kontrollera oss kvinnor	Skam är ett mäktigt vapen för att kontrollera kvinnor	Skammen kring ämnet gör att ingen pratar om det	Information Bryt tystnaden	Mot förändring
37# man får inte acceptera kriminella handlingar och kalla det kultur	man får inte godkänna brott som kultur	Könsstämpning är ett brott	Brott och övergrepp	“Upprätthållna praktiken”
44# Så många som varannan flicka med föräldrar från Eritrea, Somalia och Etiopien är könsstämpade - trots att de är födda i Sverige	Varannan svenskfödd flicka med rötter i riskzonsländer blir könsstämpade	Stort mörkertal bland könsstämpade i Sverige	Mörkertal Bild av många utsatta	“Upprätthållna praktiken”
6# Förbjudet att könsstämpla flickor och kvinnor i landet [Nigeria]	Förbjudet med kvinnlig könsstämpning i Nigeria	Lagändring leder till förändring	Positiv verklighetsbild	Mot förändring

Tabell av analys exempel, inspirerat av Graneheim och Lundman (2004)